

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

Anmeldt kriminalitet og
straffesaksbehandling
2015
Kommenterte STRASAK-tall

19.1.2016

1. INNLEDNING.....	3
2. KRIMINALITETSUTVIKLINGEN.....	4
2.1 Lovbrudd	4
2.2 Vinningslovbrudd	8
Grovt tyveri fra bolig.....	9
Grovt tyveri fra person på offentlig sted	10
Ran.....	11
2.3 Narkotikaloovbrudd	12
Narkotikaovertrædelser.....	13
Doping.....	14
2.4 Voldslovbrudd	14
Mishandling i nære relasjoner	16
Krenkelse og skade mot kropp og liv	17
Trusler	17
Menneskehandel	18
2.5 Menneskesmugling	18
2.6 Drap.....	19
2.7 Seksuallovbrudd	19
Seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år	21
Seksuell omgang med mot barn 14-16 år og seksuell handling med barn under 16 år	22
Voldtekt	22
Kjøp av seksuelle tjenester	23
3. POLITIETS STRAFFESAKSBEHANDLING	23
3.1 Påtaleavgjorte saker.....	24
Oppklaringsprosent	24
Saksbehandlingstid	26
Saker med særlig saksbehandlingstid	27
3.2 Saker under arbeid og restanser	28
Saker under arbeid	28
Restanser	29
3.3 Inndragning	32

1. Innledning

I denne rapporten presenteres statistikk over anmeldte lovbrudd og politiets straffesaksbehandling for perioden 2011 til 2015. Frem til 1. oktober 2015 ble lovbrudd benyttet som fellesbetegnelse for forseelser og forbrytelser. I tidligere rapporter har det hovedsakelig vært forbrytelsene som har blitt omtalt. Ved ikrafttredelsen av ny straffelov er skillet mellom forseelser og forbrytelser opphevet, og rapporten vil derfor behandle det samlede antall anmeldelser.

Endringen medfører også en rekke endringer i politiets driftsstatistikk. For å kunne sammenlikne statistikk for anmeldte lovbrudd vil man måtte inkludere forseelser i tallmaterialet som gjelder før 1. oktober 2015. I hovedtrekk er ingen områder ny- eller avkriminalisert som følge av ny straffelov. En viktig konsekvens av endringen er likevel manglende sammenlignbarhet av tall. Mange statistikkgrupper (koder i politiets driftsstatistikk STRASAK for de ulike straffbare forhold) etter gammel straffelov er ikke opprettholdt, bl.a. som følge av et ønske om forbedret statistikkgrunnlag eller som følge av endringer i straffeloven. Det er etablert mange nye statistikkgrupper som følge av den nye straffeloven. De gamle statistikkgruppene er imidlertid fremdeles gjeldende for nye saker der gjerningstidspunkt er før 1. oktober 2015. Dette innebærer at driftsstatistikken i lang tid fremover vil måtte basere seg på både gammelt og nytt kodeverk.

Ved sammenlikning av statistikk for de særskilte kriminalitetstypene er det verdt å merke seg at enkelte lovbrudd er tilordnet en annen kriminalitetstype enn tidligere. Dette kommer først og fremst til uttrykk gjennom økning i økonomiske lovbrudd og voldslovbrudd, samt reduksjon i vinningslovbrudd. Simple bedragerier som etter gammel straffelov ble kategorisert som vinningslovbrudd, er etter ny straffelov kategorisert som økonomilovbrudd. Trusler mot og forulemping av offentlige tjenestemenn og andre særskilt utsatte yrkesgrupper var etter gammel lov tilordnet kriminalitetskategorien "annen"¹, men er etter ny straffelov kategorisert som voldslovbrudd. Det redegjøres nærmere for sammenlikning av statistikk i kapittel 3.

Kriminalitetsutviklingen beskrives på grunnlag av anmeldte straffbare forhold registrert av politiet i straffesaksregisteret (STRASAK). Statistikken er en driftsstatistikk for politiet, men det er Statistisk sentralbyrå (SSB) som er ansvarlig for den offisielle kriminalstatistikken i Norge. Denne er også basert på politiets registerinformasjon, men det kan likevel forekomme enkelte forskjeller mellom statistikkene.

Anmeldelsesstatistikken omhandler kriminalitet som er anmeldt og kjent for politiet. En del kriminalitet forblir skjult. Dette omtales gjerne som mørketall. Kunnskap om mørketall og omfang av kriminalitet som ikke er anmeldt er ikke tema for denne rapporten. Det påpekes likevel noen viktige forhold som kan påvirke antallet registrerte anmeldelser.

Endringer i samfunn og miljø, og i de politiske og juridiske forhold, samt utviklingen innen økonomi og teknologi er alle forhold som kan påvirke kriminaliteten. For eksempel vil økende globalisering og ulovlig innvandring kunne få betydning. Det er forventet at den grensekryssende kriminaliteten, i form av internasjonale organiserte kriminelle nettverk, vil øke i omfang.

¹ I kategorien annen inngår blant annet brudd på taushetsplikt for enkelte yrkesgrupper, diskriminering, hatefulle ytringer, uriktig forklaring, dokumentfalsk, krenkelse av privatlivets fred og ordensforstyrrelser.

Nettverkene synes i større grad å operere på tvers av landegrenser, samtidig som de også etablerer seg innen det enkelte land. Ulovlige innvandrere kan knyttes til ulike former for kriminalitet, både som utøvere og ofre. Som eksempel kan nevnes menneskehandel, sosial dumping og svart arbeid.

Infrastruktur kan påvirke mobilitet og tilgjengelighet. Politidistrikt som har store samferdselsårer vil lettere kunne ta seg frem og tilbake fra åsteder. På en annen side vil aktører som driver vinnings- og narkotikakriminalitet også ha lettere fremkommelighet. Helsepolitikk innen psykiatri og rusmiddelmisbruk kan også påvirke kriminaliteten. En rekke av de kriminelle aktørene som politiet kjenner til kan ha ulike utfordringer knyttet til rus eller psykiatri, og legemiddelassistert rehabilitering kan for eksempel bidra til redusert kriminalitet som følge redusert behov for finansiering av rusmisbruk.

Andre forhold som kan påvirke kriminaliteten er omlegginger av datasystem og/eller registreringspraksis i politiet, og anmeldelseshyppigheten både hos publikum og politiet. Anmeldelseshyppigheten og/eller utsatthet for kriminalitet *hos publikum* kan blant annet påvirkes av trusselnivået i kriminelle miljøer, ofres sårbarhet, politiets tilgjengelighet og tillit til politiet, og forsikringsselskapenes egenandeler. *Politiets og andre instanser* kontroll- og anmeldelseshyppighet, aksjoner og prosjekter kan blant annet påvirkes av de økonomiske rammene og politiske føringer og prioriteringer.

Denne rapporten har to hoveddeler. Rapportens første del gir en oversikt over anmeldelsesstatistikken de siste fem årene for de ulike kriminalitetstypene, samt anmeldelsesstatistikken innenfor utvalgte lovbruddsgrupper innen vinnings-, narkotika-, volds- og seksuallovbrudd. I rapportens andre del gis det en oversikt over resultater og utvikling i politiets straffesaksbehandling.

Hatkriminalitet omtales ikke lenger i STRASAK-rapportene da det kreves en annen bearbeiding av denne statistikken. Politidirektoratet har derfor valgt å publisere statistikk om hatkriminalitet i en egen rapport: «Anmeldelser med hatmotiv, 2010-2014».²

2. Kriminalitetsutviklingen

2.1 Lovbrudd

I denne delen av rapporten gis det en oversikt over anmeldelsesstatistikken. Diagram 1 viser utviklingen i det totale antall anmeldte lovbrudd fra 2011 til 2015. Tallene for årene 2011 til 2014 inkluderer både forbrytelser og forseelser da dette skillet som tidligere nevnt ikke er videreført i den nye straffeloven. Totalt ble det anmeldt 352 238 lovbrudd i 2015.

² Politidirektoratet (2015) «Anmeldelser med hatmotiv, 2010-2014»

Diagram 1: Utviklingen i antall anmeldte lovbrudd, 2011-2015

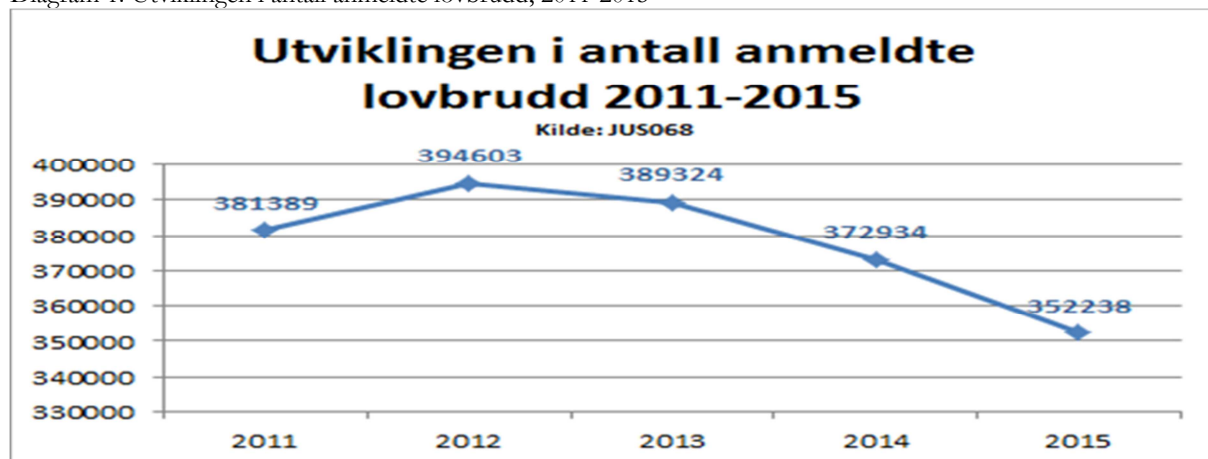
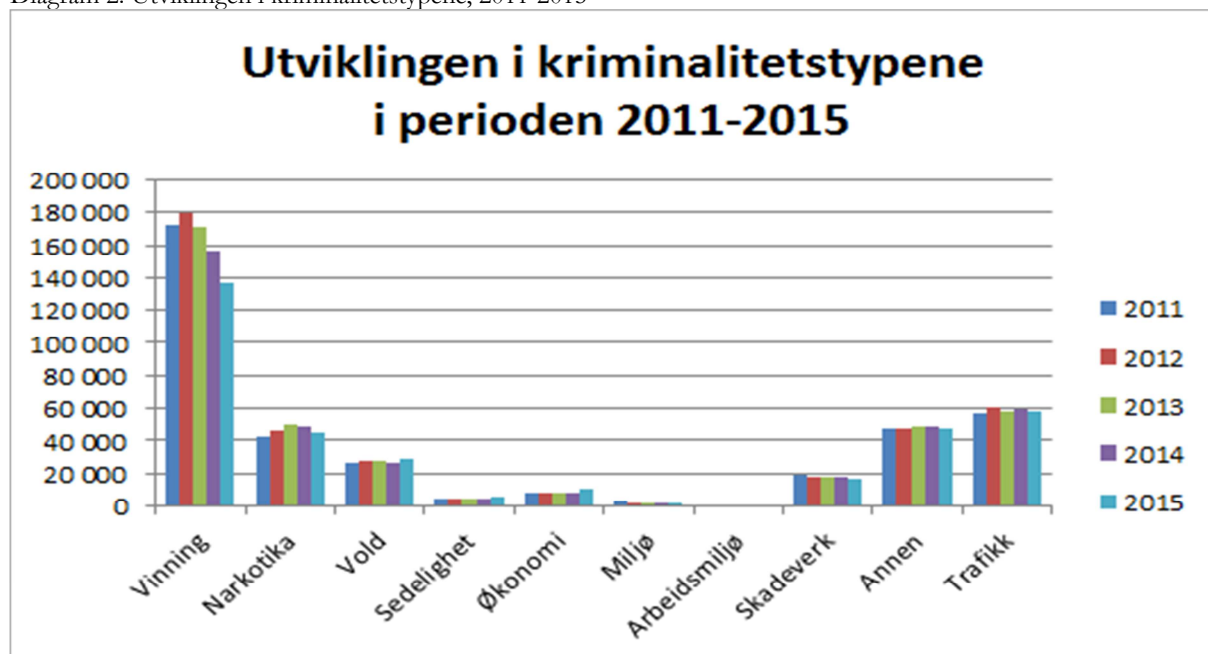

Diagram 2 og tabell 1 under viser utviklingen og fordelingen av det totale antallet anmeldelser på de ulike kriminalitetstypene. I tabellen fremkommer også den prosentvise endringen fra 2014 til 2015 og den gjennomsnittlige prosentvise endringen i femårsperioden.

Diagram 2: Utviklingen i kriminalitetstypene, 2011-2015

Tabell 1: Antall anmeldte lovbrudd etter kriminalitetstype, 2011-2015

Anmeldte lovbrudd i perioden 2011-2015 fordelt etter kriminalitetstyper							
	2011	2012	2013	2014	2015	Endring i % 2014-2015	Gj.snittlig årlig % endring
Vinning	171 886	179 974	170 887	156 197	137 129	-12 %	-5 %
Narkotika	42 799	45 936	49 420	48 067	44 708	-7 %	1 %
Vold	26 745	27 592	27 364	26 669	28 388	6 %	2 %
Sedelighet	4 605	4 725	4 820	4 779	5 704	19 %	5 %
Økonomi	8 086	8 077	7 957	7 719	10 759	39 %	7 %
Miljø	2 744	2 340	2 186	2 207	2 300	4 %	-4 %
Arbeidsmiljø	820	772	756	866	860	-1 %	1 %
Skadeverk	19 550	18 160	18 278	17 458	17 001	-3 %	-3 %
Annen	47 200	46 701	48 834	49 104	47 517	-3 %	0,2 %
Trafikk	56 954	60 326	58 822	59 868	57 872	-3 %	0,4 %
I alt	381 389	394 603	389 324	372 934	352 238	-6 %	-2 %

Kilde: JUS068

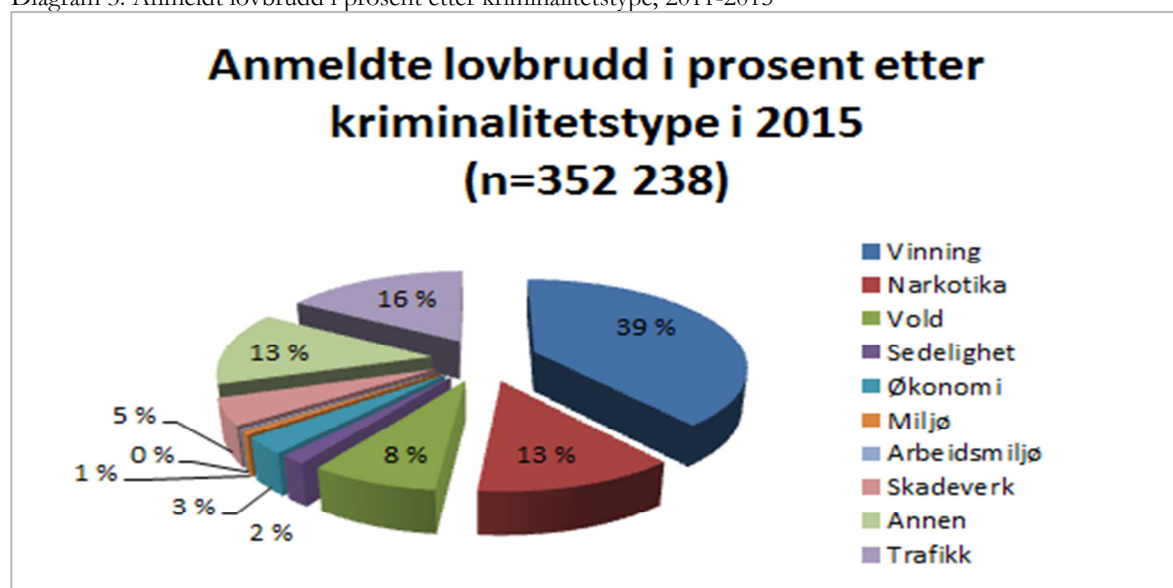
Som både diagram 1 og tabell 1 viser var det en økning i antall anmeldelser fra 2011 til 2012, mens det siden 2013 har det vært en jevn nedgang. Den gjennomsnittlige årlige reduksjonen har vært på to prosent i femårsperioden, mens det fra 2014 til 2015 var en nedgangen på seks prosent.

Reduksjonen i det totale antallet anmeldelser skyldes først og fremst nedgangen i anmeldte vinningslovbrudd. Vinningslovbruddene har hatt en årlig reduksjon på fem prosent de siste fem årene, mens nedgangen fra 2014 til 2015 var på 12 prosent. Siden vinningslovbruddene utgjør en så stor andel av samtlige anmeldelser, vil en relativt liten nedgang i vinningslovbruddene påvirke det totale bildet. Motsatt er det med sedelighetslovbruddene, heretter kalt seksuallovbruddene, og de økonomiske lovbruddene. Disse har hatt en økning fra 2014 til 2015 på henholdsvis 19 og 39 prosent, men utgjør en mindre andel av samtlige anmeldelser. Økningen vil derfor ha liten innvirkning på totaliteten.

En viktig forklaring på reduksjonen i antall vinningslovbrudd fra 2014 til 2015 er at de såkalte simple bedrageriene, som etter gammel straffelov var tilordnet kriminalitetstypen vinning, etter ny straffelov er tilordnet de økonomiske lovbruddene. Dette forklarer i hovedsak også økningen i de økonomiske lovbruddene. Seksuallovbruddene, og spesielt seksuelle overgrep mot barn, har vært viet mye oppmerksomhet de siste årene. Det er nærliggende å tro at det sterke fokuset har bidratt til økningen i anmeldelsene. Det redegjøres nærmere for vinnings- og seksuallovbruddene under punkt 3.2 og 3.7.

Diagram 3 under viser hvilken andel de ulike kriminalitetstypene utgjør av totalt antall anmeldte lovbrudd.

Diagram 3: Anmeldte lovbrudd i prosent etter kriminalitetstype, 2011-2015

Som nevnt utgjør vinningslovbruddene den desidert største kriminalitetstypen, med 39 prosent av det totale antallet anmeldelser i 2015. Den nest største gruppen er trafikklovbrudd, som utgjør 16 prosent av totaliteten. Narkotikalovbruddene og lovbruddene innen kategorien annen var på 13 prosent, mens voldslovbruddene utgjorde åtte prosent. Seksuallovbruddene utgjorde to prosent av alle anmeldelsene.

Som påpekt innledningsvis har innføringen av ny straffelov konsekvenser for sammenlikning av statistikk. Ingen områder er etter ny straffelov nykriminalisert eller avkriminalisert. Det er likevel ikke mulig å sammenlikne alle bestemmelsene i gammel og ny lov én til én. Denne rapporten vil derfor ha en annen utforming enn tidligere STRASAK-rapporter. For å kunne sammenlikne statistikk på et lavere nivå enn hovedstatistikkgruppene har vi valgt å lage noen lovbruddsgrupper som gir sammenliknbarhet over tid. Lovbruddsgruppene er valgt med bakgrunn i bl.a. prioriterte områder gitt i styringsdokumenter for politi- og lensmannsetaten, områder Politidirektoratet mener det er viktig å følge særskilt med på eller som har stort mediafokus. Lovbruddsgruppene vil omfatte ulike typer straffbare forhold både fra ny og gammel straffelov. Det er foretatt en manuell vurdering av hvilke straffbare forhold som samsvarer i gammel og ny lov. Dette kan medføre noen avvik eller unøyaktigheter i tallmaterialet, og gjenspeiler ikke automatisk reelle endringer i kriminalitetsbildet. Det vil bli redegjort for de vesentligste avvikene. I tabellene i dette kapitlet vises det til de ulike lovbruddsgruppene. Hvilke straffbare forhold (tidligere nevnte statistikkgrupper) som er definert inn i de ulike lovbruddsgruppene ligger som vedlegg til rapporten. Disse er ikke endelig og må vurderes i det videre arbeidet med rapporteringer knyttet til STRASAK. I det videre arbeidet er det også nærliggende å ha dialog med SSB og se hen til hvordan den offisielle kriminalstatistikken vurderes i forhold til den nye straffeloven.

Nedenfor vil utvalgt lovbruddsgrupper innen kriminalitetsområdene vinning, narkotika, vold og seksuelle lovbrudd, samt menneskesmugling bli behandlet.

2.2 Vinningslovbrudd

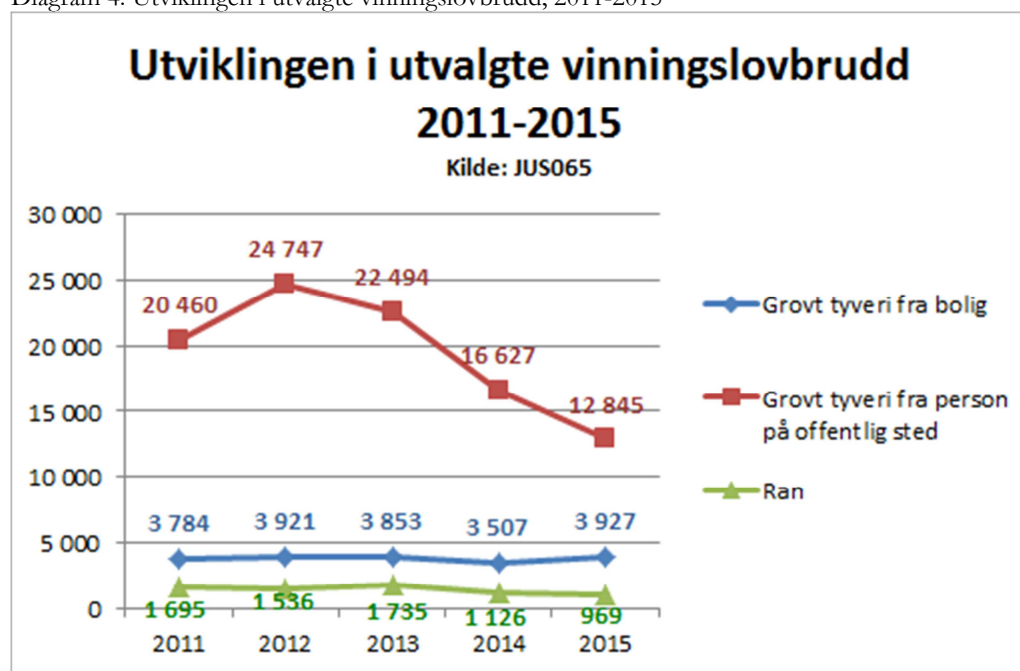
Vinningslovbruddene er som nevnt den desidert største kategorien av alle lovbruddene, med 39 prosent. Vinningslovbrudd regnes for å være en kriminalitetstype med høy grad av anmeldelsestilbøyelighet. Dette kan delvis sees i sammenheng med forsikrings- og støtteordninger der anmeldelse er en betingelse for utbetaling av erstatning. På den andre siden antas det å være mørketall der den stjålne gjenstanden har lav verdi og/eller der forsikringsandelen er høy. Tabell 2 og diagram 4 gir en oversikt over anmeldestallene og utviklingen innen noen utvalgte grupper vinningslovbrudd.

Tabell 2: Antall anmeldte vinningslovbrudd, 2011-2015

Anmeldte vinningslovbrudd i perioden 2011-2015							
	2011	2012	2013	2014	2015	Endring i % 2014-2015	Gj.snittlig årlig % vis endring
Grovt tyveri fra bolig	3 784	3 921	3 853	3 507	3 927	12 %	1 %
Grovt tyveri fra person på offentlig sted	20 460	24 747	22 494	16 627	12 845	-23 %	-11 %
Ran	1 695	1 536	1 735	1 126	969	-14 %	-13 %
Annet	145 947	149 770	142 805	134 937	119 388	-12 %	-5 %
Vinningslovbrudd i alt	171 886	179 974	170 887	156 197	137 129	-12 %	-5 %

Kilde: JUS065

Diagram 4: Utviklingen i utvalgte vinningslovbrudd, 2011-2015

Det var en økning i vinningslovbruddene fra 2011 til 2012, men siden 2012 har vinningskriminaliteten vært jevnt synkende. I 2012 ble det anmeldt 179 974 lovbrudd mot 137 129 anmeldelser i 2015. Den årlige gjennomsnittlige reduksjonen har vært på fem prosent. Fra 2014 til 2015 var reduksjonen på 12 prosent.

Nedgangen i vinningslovbrudd er en trend som også ses i andre europeiske land vi vanligvis sammenlikner oss med. Det er usikkerhet knyttet til forklaringene på den generelle nedgangen i

vinningskriminaliteten. Noe kan ha sammenheng med svingninger knyttet til et marked for omsetning av nye mobiltelefoner og andre elektroniske apparater³. Samtidig har politiet hatt en betydelig satsing for å redusere vinningslovbruddene, særlig den organiserte vinningskriminaliteten og tyverier fra person på offentlig sted.

Noe av reduksjonen fra 2014 til 2015 må også tilskrives endringer i politiets sakskodning og statistikkuttrekk som følge av ikrafttredelse av ny straffelov. Simple bedragerier som etter gammel straffelov ble tilordnet vinningslovbruddene, er etter ny straffelov tilordnet de økonomiske lovbruddene. (De grove bedrageriene var både før og etter innføringen av ny straffelov tilordnet de økonomiske lovbruddene.) I 2015 utgjorde de såkalte "simple" bedrageriene og forsøk på bedrageri til sammen 2 053 anmeldelser.

Det er stor variasjon i andelen av befolkningen som anmelder ulike typer hendelser innenfor kategorien vinning. Biltyveri og innbrudd/tyveri fra bolig er den hendelsen som i størst grad blir anmeldt (84 prosent), etterfulgt av lommetyveri (63 prosent).

Grovt tyveri fra bolig

De fem siste årene har antall anmeldelser for grove tyverier fra bolig holdt seg på et relativt jevnt nivå. Det er små variasjoner fra år til år, og i de fem siste årene har nivået vært det laveste i siste tiårsperiode. Fra 2014 til 2015 har det imidlertid vært en økning på 12 prosent. Noe av økningen skyldes den manuelle vurderingen av statistikkgruppene. Statistikkgruppe *grovt tyveri fra villa* etter gammel straffelov er etter ny straffelov delt inn i to ulike statistikkgrupper. Statistikkgruppene benevnes hhv *grovt tyveri fra bolig* og *tyveri fra bolig*. Statistikkgruppen *tyveri fra bolig* inneholder tyverier som etter gammel straffelov ville blitt definert som grove tyverier, men det er ikke mulig å estimere hvor mange. Totalt utgjør denne statistikkgruppen nærmere 700 anmeldelser i 2015.

En del politidistrikt har rapportert om såkalte "raid", dvs. at en eller flere gjerningspersoner utfører tre eller flere tyverier i løpet av en begrenset tidsperiode⁴. Gjerningspersonene kan være tilreisende vinningskriminelle og/eller gjengangere med grove tyverier fra bolig som fast modus. Et mindretall politidistrikt har rapportert om tilretteleggere som gjør det enklere for gjerningsmenn å planlegge og å sikre utbytte fra denne type straffbare handlinger⁵.

Flere politidistrikt har rapportert om likheter i modus, type tyvgods med videre, som kan tyde på mulige forbindelser mellom flere av de rapporterte hendelsene. Det er imidlertid en utfordring for noen politidistrikt å finne disse likhetene på grunn av manglende komparative analyser, eller at denne type analyse vanskeliggjøres på grunn av for lavt detaljnivå og inkonsekvens i informasjonsinnhenting for eksempel i forbindelse med åstedsundersøkelser. Det er sannsynlig at bedre rutiner for åstedsundersøkelser og rapporteringer vil kunne redusere antallet lovbrudd innenfor denne kriminalitetstypen.

³ Oslo politidistrikt (2015) "*Trender i kriminaliteten 2016-2017*"

⁴ Kripos (2015) "*Tendrapport 2016. organisert og annen alvorlig kriminalitet i Norge*"

⁵ Ibid.

Også utsatthet og anmeldelseshyppigheten har i siste femårsperiode holdt seg på et relativt jevnt nivå. I 2014 oppgav 79 prosent ikke å ha vært utsatt for kriminalitet. Det er det beste resultat for perioden 2009-2014⁶. Av de som har vært utsatt for kriminalitet i 2014 oppgir 73 prosent å ha anmeldt hendelser knyttet til innbrudd eller tyveri fra bolig, mot 77 prosent i perioden 2009-2012 og 68 prosent i perioden 2012-2014.

Grovt tyveri fra person på offentlig sted

Antallet anmeldelser for grove tyverier fra person på offentlig sted, gjerne kalt lommetyverier, gikk opp fra 2011 til 2012, men har siden vært jevnt og kraftig synkende. I 2012 ble det anmeldt 24 747 lovbrudd, mot 12 845 i 2015. Det er en gjennomsnittlig årlig reduksjon på 11 prosent. Dette er en positiv tendens også med tanke på at en stor andel av de som er utsatt for denne type kriminalitet anmelder den. Nedgangen fra 2014 til 2015 var på hele 23 prosent. Noe av denne nedgangen kan tilskrives den manuelle vurderingen av statistikkgruppene. Statistikkgruppe *grovt tyveri fra person på offentlig sted* etter gammel straffelov omfattet flere gjerningsalternativer enn etter den nye. Etter den nye straffeloven er det ca. 1 300 anmeldelser for tyveri fra person på offentlig sted som ikke lenger regnes som "grovt". Disse sakene forklarer noe av nedgangen i statistikken.

Grove tyverier fra person på offentlig sted er et typisk storbyfenomen og tyveriene skjer ofte der mange mennesker er samlet. De nasjonale tallene påvirkes sterkt av utviklingen i Oslo politidistrikt, da over 20 prosent av alle anmeldelser i Norge registreres i distriktet⁷. Det er klart flest anmeldte tilfeller av grovt tyveri fra person på offentlig sted i Oslo og lommetyveriene utgjør den største enkeltstående lovbruddskategorien i Oslo politidistrikt⁸. Fra 2013 til 2014 var nedgangen i anmeldelsene i dette politidistriktet på over 30 prosent⁹. Reduksjonen i anmeldelsestallene for grove tyverier fra person på offentlig sted nasjonalt skyldes med andre ord også den store nedgangen i anmeldelsene av lommetyverier i Oslo politidistrikt. Det er grunn til å tro at reduksjonen i Oslo politidistrikt har sammenheng med distriktets målrettede arbeid mot lommetyverier.

Andre forhold som kan forklare nedgangen i grove tyverier fra person på offentlig sted er ulike tyverisikringstiltak. For eksempel la Apple inn en tyverisikring på sine telefoner senhøsten 2013¹⁰. Stadig økende bruk av betalingskort og ytterligere redusert bruk av kontanter kan også virke inn på omfanget av lommetyverier. Det er derfor en mulighet for at grovt tyveri fra person på offentlig sted (i likhet med personran) i økende grad vil ramme eldre mennesker og sårbare grupper, som rusmisbrukere og prostituerte, der bruken av kontanter fremdeles er høy¹¹.

Enkelte politidistrikt har beskrevet at anmeldelsene innenfor denne lovbruddsgruppen i stor grad er sesongbasert. Verdiene og gjenstandene som stjeles kan knyttes til områder med stor turisttilstrømming. Ski- og sykkelutstyr er spesielt utsatt. Det er sannsynlig at samarbeid mellom

⁶ Ipsos MMI (2014) "Politiets innbyggerundersøkelse 2014"

⁷ Oslo politidistrikt (2015) "Trender i kriminaliteten 2016-2017"

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

aktører, eksempelvis turistnæring, skjenkesteder og forsikring, kan bidra til å redusere antallet anmeldelser.

Anmeldelsene innen grovt tyveri fra person på offentlig sted kan også ha sammenheng med forsikringsordninger. I 2014 meldte forsikringsselskapene om rekordhøye reiseerstatninger og antallet "sviksaker" regnes som høyt. Nordmenns reisevirksomhet har økt kraftig de siste årene. Hyppigere reisevirksomhet gir flere reiseskader, og kan være en bakenforliggende årsak til at forsikringsselskap blir forsøkt svindlet¹². Det er sannsynlig at antallet anmeldte saker til politiet i denne lovbruddskategorien har en tett sammenheng med forsikringsselskapenes fokus på å forebygge/opplære denne type kriminalitet og svik, samt teknologileverandørenes fokus på å bygge inn sikkerhetsløsninger i sine produkter. Sett i sammenheng kan dette være en av årsakene til at antallet registrerte saker til politiet likevel ikke øker.

Ran

Med unntak av 2013, har antall anmeldelser for ran vist en nedadgående trend. Den gjennomsnittlige årlige reduksjonen har vært på 13 prosent, mens nedgangen fra 2014 til 2015 var på 14 prosent. I likhet med lommetyveriene påvirkes de nasjonale tallene sterkt av utviklingen og trendene i Oslo politidistrikt. I Oslo var det også en økning i antall anmeldte ran i 2013.

En viktig årsak til nedgangen i Oslo antas å være distriktets målrettet innsats mot ranskriminaliteten generelt, og særlige mot de aktive unge ranerne.

De fleste anmeldelsene for ran (og utpressing) i Oslo gjelder ran av person, 89 prosent i 2014¹³. Rundt en tredjedel av personranene skjer i sammenheng med at ofrene bruker byen som fest- og underholdningsarena. En del personran begås i tilknytning til fornærmedes fritidssysler, for eksempel på vei til og fra trening, og rammer særlig unge personer. De fleste ranene begås ved bruk av trusler og/eller fysisk vold. Kniv kan forekomme, men bruk av andre våpen er sjeldent. Pengeran utgjør en stadig mindre andel av ranene, da kontanter ikke lenger er vanlig. Mobiltelefoner, andre elektroniske forbruksartikler og statusprodukter er gods som ranes mest.

Mobiltelefonselskapene utvikler imidlertid stadig bedre tekniske sikringstiltak i sine produkter, noe som bidrar til at stjalne telefoner vanskelig kan brukes og at prisen på videre omsetning har sunket betydelig.

Organiserte ran av finansinstitusjoner har de siste årene fremstått som en marginal utfordring i Norge. Siden 2012 har det blitt anmeldt åtte bankran i Norge. Med stadig bedre sikringstiltak og mindre tilgang til kontanter i bankene kreves det mer for å gjennomføre vellykkede ran. Det er mulig at de organiserte miljøene velger andre typer mål, hvor den fysiske sikringen av verdiene er begrenset. Dette kan være forretninger med særlig kostbare varer eller bank og post i butikk. Trusselbildet i Norge påvirkes av situasjonen i Sverige, hvor de opplever langt mer omfattende utfordringer knyttet til ran, spesielt av verditransporter¹⁴. Svenske aktører har vurdert Norge som et nedslagsfelt for sine aktiviteter.

¹² Finans Norge, 2015

¹³ Oslo politidistrikt (2015) "Trender i kriminaliteten 2016-2017"

¹⁴ Kripos (2015) "Trendrapport 2016. organisert og annen alvorlig kriminalitet i Norge"

2.3 Narkotikalovbrudd

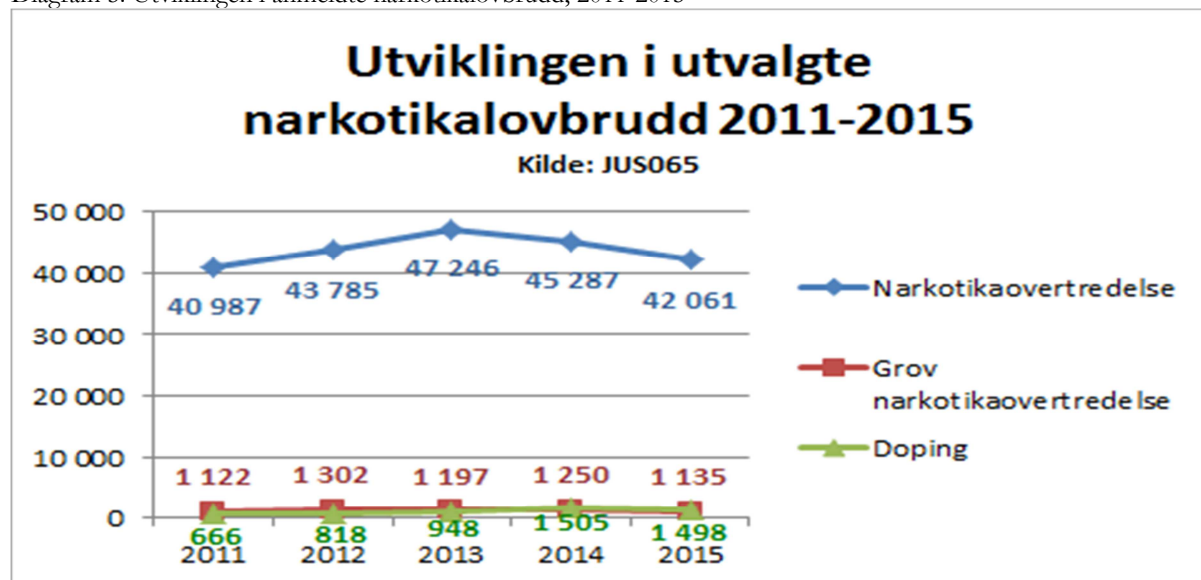
Etter innføringen av ny straffelov reguleres narkotikalovbruddene av straffeloven §§ 231 og 232 (narkotika) og §§ 234 og 235 (doping). Det er ingen realitetsendringer i forhold til gammel lov. Bruk og besittelse av narkotika rammes fortsatt av legemiddeloven. Narkotikalovbruddene utgjør den tredje største kriminalitetstypen av samtlige lovbrudd, med 13 prosent. Omfanget av narkotikalovbrudd er vanskelig å beregne fordi avdekkingsgraden antas å være lav og anmeldelsesstatistikken ikke er resultat av anmeldelse fra en fornærmet. Til forskjell fra de fleste andre lovbrudd blir narkotikalovbruddene hovedsakelig anmeldt av politi og tollvesen. Anmeldelsestallene gjenspeiler således i stor grad etatenes prioriteringer og ressurstilgang, og må leses som det, og ikke som variasjon i lovbruddenes omfang. Tabell 2 og diagram 5 under gir en oversikt over antall anmeldelser og utviklingen i narkotikalovbruddene.

Tabell 3: Antall anmeldte narkotikalovbrudd, 2011-2015

Anmeldte narkotikalovbrudd i perioden 2011-2015							
	2011	2012	2013	2014	2015	Endring i % 2014-2015	Gj.snittlig årlig % vis endring
Narkotikaovertrødelse	40 987	43 785	47 246	45 287	42 061	-7 %	1 %
Grov narkotikaovertrødelse	1 122	1 302	1 197	1 250	1 135	-9 %	0,3 %
Doping	666	818	948	1 505	1 498	-0,5 %	22 %
Annet	24	31	29	25	14	-44 %	-13 %
Narkotikalovbrudd i alt	42 799	45 936	49 420	48 067	44 708	-7 %	1 %

Kilde: JUS065

Diagram 5: Utviklingen i anmeldte narkotikalovbrudd, 2011-2015

Fra 2011 til 2013 var det en markant økning i anmeldte narkotikalovbrudd. Fra 2013 til 2014 gikk antallet anmeldelser noe ned, mens nedgangen ble ytterligere forsterket i 2015. Totalt ble det i 2015 anmeldt 44 708 narkotikalovbrudd. I femårsperioden har nedgangen vært noe mindre enn økningen, hvilket gir en gjennomsnittlig årlig økning på en prosent. Fra 2014 til 2015 har det vært en nedgang på syv prosent. Narkotikaovertrødelsene utgjør den største lovbruddsgruppen med hele 94 prosent.

Kripos har beskrevet at narkotikamarkedet har forandret seg mye i løpet av de siste fem årene¹⁵. Stadig dukker det opp nye varianter av psykoaktive stoffer, både stoffer som er regulert i forhold til narkotikalistene og stoffer som faller utenfor regelverket. I tråd med utviklingen ellers i samfunnet er det en økende trend at folk kjøper og selger narkotika over Internett. Kriminelle utnytter mulighetene som ligger i Internett og applikasjoner, både for å nå det eksisterende markedet og nye grupper. I tillegg benytter de teknologien knyttet til det mørke nettet for å bevare anonymiteten sin og utføre den kriminelle virksomheten uforstyrret.

I sine kommentarer til anmeldelsestallene for narkotika fra 2014 skriver SSB: *"Sett i forhold til innbyggertallet var omfanget av anmeldt narkotikakriminalitet størst i Agder-fylkene, med drøyt 12 narkotikalovbrudd per 1 000 innbyggere. Nivået er imidlertid nesten like høyt i andre fylker i sør – hvor Oslo, Telemark, Vestfold, Østfold og Rogaland hadde mellom 11,7 og 10,7 narkotikalovbrudd per 1 000 innbyggere i 2014."*

En kartlegging av politidistriktene i disse fylkene for 2015, viste en nedgang i anmeldelsene for alle distriktene unntatt ett. STRASAK-tall¹⁶ viste en økning i narkotikalovbrudd i Vestfold politidistrikt fra 2014 til 2015. Oslo er et knutepunkt for spredning og handel til lokalsamfunn i Norge¹⁷. Det er derfor naturlig at Oslo vil stå for en stor andel av anmeldelsene også innenfor narkotikalovbruddene. I 2015 har Oslo politidistrikt stått for omtrent 15 prosent av det totale antallet anmeldelser, og også i her har det vært en tydelig nedgang. Det kan blant annet skyldes satsningen mot de åpne rusmiljøene i Oslo sentrum. Innsatsen mot rusmiljøene har medført at miljøene er mer spredt og mindre synlige. En strategi innenfor satsningen har vært å i større grad benytte bortvisning som en alternativ reaksjon til anmeldelse.

Narkotikaovertrедelser

Narkotikaovertrедelser utgjør den store gruppen av narkotikalovbruddene. Utviklingen i anmeldelsene for de mindre grove sakene er avgjørende for trenden de siste fem årene. Det har vært nedgang både i bruk og besittelse av narkotika, samt de såkalte 1. leddsakene etter den gamle straffelovens § 162 1. ledd. Dette er en bevisst utvikling, da grove narkotikaovertrедelser i større grad skal prioriteres.

Politidistrikter over hele landet rapporterer om at bruken av Internett til kjøp og salg av narkotika er et økende problem. I mange tilfeller er det snakk om små mengder per forsendelse, noe som tyder på at narkotikaen er ment til eget bruk. Å estimere omfanget av kjøp og salg over Internett er utfordrende.

For de grove narkotikaovertrедelsene har det vært årlige svingninger i anmeldelsene gjennom femårsperioden. Det var en markant økning fra 2011 til 2012, som var periodens høyeste antall. Nedgangen i 2013 var forholdsvis stor, mens det i 2014 igjen var en tydelig økning. Fra 2014 til 2015 har det igjen vært en nedgang. Noen politidistrikt har omprioritert ressurser for å fokusere på noen svært tunge og ressurskrevende saker (eks LIME-saken i Romerike politidistrikt).

¹⁵ Kripos (2015) *"Tendrapport 2016. organisert og annen alvorlig kriminalitet i Norge"*

¹⁶ Søk i PAL for STRASAK

¹⁷ Oslo politidistrikt (2015) *"Trender i kriminaliteten 2016-2017"*

Sakstilfanget er også avhengig av kontrolletatenes aktivitet. Svingningene gjør at det har vært en gjennomsnittlig årlig økning på 0,3 prosent, mens reduksjonen i fra 2014 til 2015 var på ni prosent. Tall fra STRASAK viser at de fleste tilfellene av grove narkotikalovbrudd kan knyttes til aktører fra Albania, Polen og Litauen, foruten Norge¹⁸.

Doping

Fra 1. juli 2013 ble kjøp, besittelse og bruk av doping forbudt. I årene før forbudet gjelder anmeldelsene den som "ulovlig tilvirker, innfører, utfører, oppbevarer, sender eller overdrar stoff". I perioden 2011 til 2013 var antallet anmeldelser økende, fra 666 i 2011 til 948 i 2013. Innføringen av forbudet mot doping er hovedårsaken til økningen i anmeldelsestallene for doping i 2014. I 2014 og 2015 har antallet vært stabilt på ca. 1 500 anmeldelser. I 2015 utgjorde *besittelse og bruk* omtrent en tredjedel av anmeldelsene for doping.

2.4 Voldslovbrudd

Kapitlet om voldslovbrudd er endret i den nye straffeloven. Felles for bestemmelsene i kapitlet er at de er ment å verne individets fysiske integritet mot alvorlige krenkelser. Innholdsmessig er det få endringer, men det er gjort store endringer med tanke på terminologi og systematikk¹⁹. Det som tidligere har vært omtalt som legemsfornærmelse er erstattet med kroppskrenkelse, og legemsbeskadigelse er erstattet med kroppsskade. Videre er staffealternativene betydelig forenklet og redusert i den nye loven. Voldslovbruddene inneholder flere lovbruddsgrupper hvor anmeldelsestilbøyeligheten vil være varierende. Eksempelvis er mishandling i nære relasjoner et område hvor det er grunn til å tro at mørketallet kan være høyt.

Voldslovbruddene rammer menn og kvinner ulikt²⁰. Vold mot menn utøves ofte på offentlige steder, om natten, i helger og av en ruspåvirket person. I tillegg utøves halvparten av alle voldsepisoder mot menn av ukjent gjerningsperson. En betydelig større andel av voldstilfellene mot kvinner skjer på arbeidsplassen eller i private bomiljø. Gjerningspersonen(e) er i større grad kjent og sjeldnere ruspåvirket.

Tabell 4 og diagram 6 under viser anmeldelsestallene for utvalgte lovbruddsgrupper innen voldslovbruddene.

¹⁸ Kripos (2015) "Trendrapport 2016. organisert og annen alvorlig kriminalitet i Norge"

¹⁹ Ot.prp. nr.22 (2008-2009) <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-22-2008-2009-/id540219/?ch=1&q=>

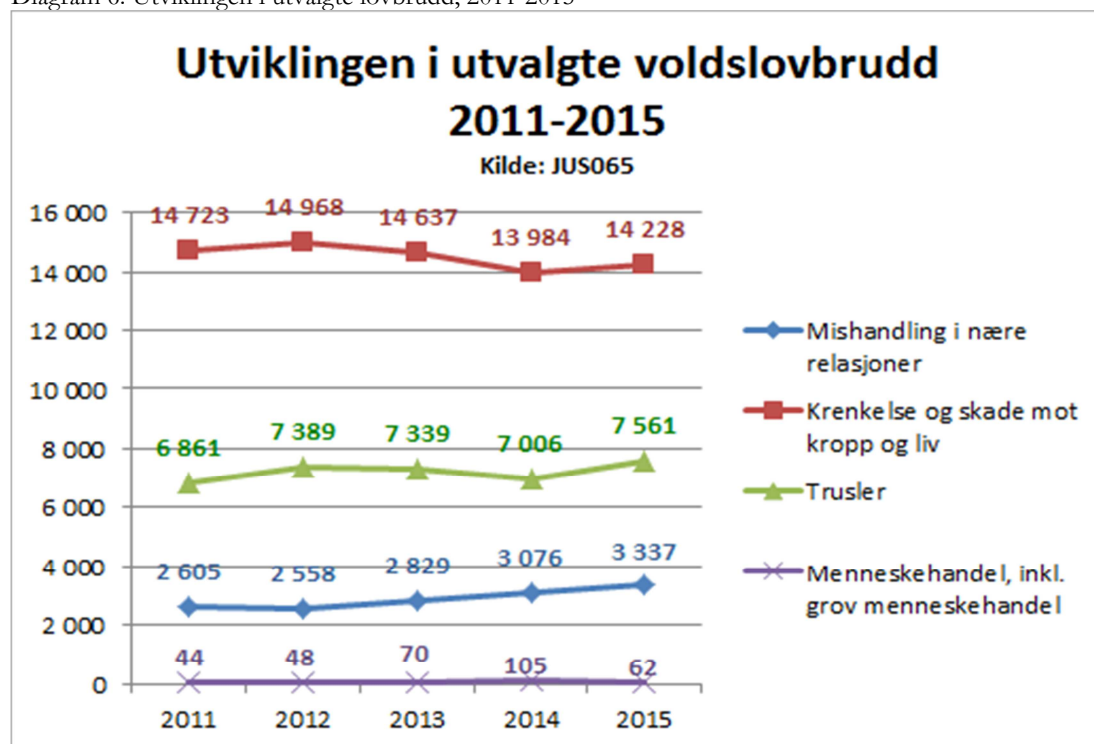
²⁰ SSB (2013) *Levekårsundersøkelsen 2012* <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/vold>

Tabell 4: Antall anmeldte voldslovbrudd, 2011-2015

Anmeldte voldslovbrudd i perioden 2011-2015							
	2011	2012	2013	2014	2015	Endring i % 2011-2015	Gj.snittlig årlig % vis endring
Mishandling i nære relasjoner	2 605	2 558	2 829	3 076	3 337	8 %	6 %
Krenkelse og skade mot kropp og liv	14 723	14 968	14 637	13 984	14 228	2 %	-1 %
Trusler	6 861	7 389	7 339	7 006	7 561	8 %	3 %
Menneskehandel	32	40	63	52	55	6 %	14 %
Grov menneskehandel	12	8	7	53	7	-87 %	-13 %
Annet	2 512	2 629	2 489	2 498	3 200	28 %	6 %
Voldslovbrudd i alt	26 745	27 592	27 364	26 669	28 388	6 %	2 %

Kilde: JUS065

Diagram 6: Utviklingen i utvalgte lovbrudd, 2011-2015

Det totale antall anmeldelser for voldslovbrudd gikk opp fra 2011 til 2012, for så å gå noe ned i 2013 og 2014. Fra 2014 til 2015 har det vært en markant økning. Økningen det siste året har vært på seks prosent, mens den gjennomsnittlige årlige økningen i femårsperioden har vært på to prosent.

Hovedårsaken til økningen det siste året er endringene som følger av den nye straffeloven. Trusler, forulemping og hindring av offentlige tjenestemenn og andre særskilte yrkesgrupper var etter gammel straffelov tilordnet kriminalitetskategorien "annen". Etter ny straffelov er disse straffebudene tilordnet voldslovbruddene. Halvparten av økningen i voldsanmeldelsene kan tilskrives denne endringen. I 2015 utgjorde disse sakene over 800 anmeldelser. Disse kommer i tillegg til registreringene etter gammel straffelov.

Det har også vært en økning i anmeldelser for mishandling i nære relasjoner. Det har vært, og er, en sterk satsning på dette området, og økningen i antall anmeldelser er således en ønsket utvikling. Det er imidlertid nærliggende å tro økningen ikke skyldes en reell økning, men avdekking av mørketall.

Voldslovbruddene omfatter også drap. Statistikk for utviklingen i drapstallene utarbeides av Kripos, jf. punkt 2.6.

Mishandling i nære relasjoner

Siden 2012 har anmeldelsene for mishandling i nære relasjoner vært jevnt stigende. Den gjennomsnittlige årlige økningen har vært på seks prosent de fem siste årene, mens økningen fra 2014 til 2015 var på åtte prosent.

Det er flere forhold som vil påvirke anmeldelsene innen vold i nære relasjoner. Det antas som nevnt at dette er et område med store mørketall, og noe av økningen kan skyldes den økte oppmerksomheten disse alvorlige lovbruddene har hatt de siste årene. For eksempel kan nevnes politiets informasjonskampanje, "Hvor lite skal du finne deg i", som ble lansert høsten 2015. En økning i anmeldelsestallene er således en ønsket utvikling, og sannsynligvis ikke et uttrykk for en reell økning.

I tillegg til at politiet får kjennskap til flere saker, har politiet også fått bedre verktøy som kan beskytte ofrene. De siste par årene har det vært en stor satsing for å implementere risikoverktøyet SARA (SV)²¹ i alle landets politidistrikter. Dette er et risikovurderingsinstrument for å forebygge partnervold, og hvor formålet blant annet er å lettere kunne identifisere de alvorligste sakene.

Mishandling i nære relasjoner omfatter både fysisk og psykisk vold. Majoriteten av anmeldelsene omfatter fysisk vold (mishandling med kroppsskade(r)). I 2015 utgjorde disse over 80 prosent av anmeldelsene innenfor mishandling i nære relasjoner. Antallet anmeldelser har variert i femårsperioden, men fra 2014 til 2015 har det vært en reduksjon i antall anmeldelser.

Anmeldelsene for psykisk vold (mishandling uten kroppsskade(r)) har det derimot hatt en markant økning. Anmeldelsestallene var stabile frem til 2013. Fra 2013 til 2014 var det en markant økning, mens tallene for 2014 og 2015 har vært relativt jevne. Det er ikke mulig å gi noen enkeltstående forklaringer verken på reduksjonen i anmeldelsene for mishandling med kroppsskader eller på den kraftige økningen i anmeldelsene for mishandling uten kroppsskader. Årsakene er trolig flere og sammensatte.

Politiets og andre instansers kjennskap til mishandling i nære relasjoner gjennom risikokartlegging og annen type oppfølging for å avverge vold, medfører ikke nødvendigvis at forholdet blir anmeldt²². Nettopp den nære relasjonen mellom fornærmede og voldsutøver kan gjøre at fornærmede ikke ønsker å anmelde mishandlingen. En anmeldelse kan også forsterke risikoen og vanskeliggjøre den langsiktige avvergningen.

²¹ SARA SV er en forkortelse for Spousal Assault Risk Assessment Guide, Short Version

²² Oslo politidistrikt (2015) "Trender i kriminaliteten 2016-2017"

Økningen i mishandling uten kroppsskade kan ha sammenheng med endret forståelse av voldsbegrepet. Det er blitt allment akseptert at vold i nære relasjoner ikke bare er fysisk voldsutøvelse. Økt bevisstgjøring rundt dette kan for eksempel ha bidratt til at trusler (psykisk vold) mellom nærstående i større grad kodes som mishandling i nære relasjoner i politiets registre, og ikke som trusselsaker. Et uttrykk for aksepten om at vold ikke bare handler om fysiske skader og krenkelser, er straffeprosessloven § 292 som slår fast at barn som er vitne til vold også skal anses som fornærmet.

Krenkelse og skade mot kropp og liv

Lovbruddsgruppen krenkelse og skade mot kropp og liv tilsvarer i stor grad kategorien forbrytelser mot liv, legeme og helbred etter den gamle straffeloven.

Anmeldelser om krenkelser og skader mot kropp og liv omhandler fysisk vold og består av en rekke ulike straffbare forhold. Majoritetene av anmeldelsene dreier seg om mindre alvorlige kroppskrenkelser og kroppsskader, ofte i tilknytning til fest og uteliv²³. Sannsynligheten for å bli utsatt for vold har en klar sammenheng med alder²⁴. Andelen volds ofre er langt høyere blant de yngste enn blant de eldre, både når det gjelder menn og kvinner.

Anmeldelsene for krenkelser og skader på kropp og liv har vært relativt stabile de fem siste årene. Det var en liten økning fra 2014 til 2015, på to prosent, mens det i femårsperioden har vært en gjennomsnittlig årlig reduksjon på en prosent.

Trusler

I likhet med lovbruddsgruppen krenkelse og skade mot kropp og liv omfatter lovbruddsgruppen trusler også en rekke ulike straffbare forhold, blant annet trusler mot særskilte utsatte yrkesgrupper og trusler med våpen og farlige redskap.

Anmeldelsestallene for trusler har vært relativt stabile i femårsperioden. Det var en nedgang fra 2013 til 2014, mens det har vært en økning siste året. Det har vært en gjennomsnittlig årlig økning på tre prosent, mens økningen fra 2014 til 2015 var på åtte prosent. Hovedårsaken kan tilskrives endringene i ny straffelov, hvor trusler, forulemping og hindring av offentlige tjenestemenn og andre særskilte yrkesgrupper nå er tilordnet voldslovbruddene. Halvparten av økningen i voldsanmeldelsene kan tilskrives denne endringen.

I 2015 utgjorde trusler mot offentlige tjenestemenn og andre særskilte yrkesgrupper fire prosent av alle anmeldte trusler, mens trusler med skytevåpen, kniv og andre liknende redskap utgjorde omtrent 14 prosent. De øvrige truslene utgjorde den desidert største andelen av lovbruddsgruppen, med over 80 prosent.

²³ Ibid.

²⁴ SSB (2013) *Levekårsundersøkelsen 2012* <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/vold>

Menneskehandel

I 2015 ble det registrert 62 anmeldelser for menneskehandel. Det er markant nedgang fra 2014. Av de 62 anmeldelsene var 55 for menneskehandel og syv for grov menneskehandel. Nærmere 70 prosent av anmeldelsene dreier seg om utnyttelse til prostitusjon eller andre seksuelle formål.

I femårsperioden har det vært en del variasjon i anmeldelsestallene. Fra 2012 til 2014 var det en relativt kraftig økning i antall anmeldelser, mens antallet har hatt en markant nedgang det siste året. Årsaken til nedgangen er en kraftig reduksjon i anmeldelsene for grov menneskehandel, fra 53 i 2014 til syv i 2015. I 2014 ble det avdekket saker hvor det var mistanke om grov utnyttelse til tvangsarbeid. I en sak ble det registrert hele 34²⁵ fornærmede.

Politiet har per i dag mer kunnskap og erkjennelse av at menneskehandel eksisterer i Norge. Anmeldelsestallene for menneskehandel speiler likevel i stor grad politiets innsats på området. Svært mange som blir utnyttet i menneskehandel tør ikke, kan ikke eller vil ikke anmelde utnyttelsen²⁶. Kunnskap om fenomenet er derfor viktig for å kunne avdekke menneskehandelssaker, både blant operativt mannskap, etterforskere og påtalejurister. Økt fokus og kunnskap hos politiet og andre aktører, samt flere store medieoppslag om arbeidsmarkeds kriminalitet er også med på å synliggjøre saksområdet. Det er imidlertid grunn til å tro at det fortsatt er mørketall innen kriminalitetsområdet menneskehandel, og det er viktig å være ekstra oppmerksom mot denne kriminalitetsformen i tider med høy migrasjon. I 2015 fikk fem politidistrikt midler til å opprette spesialiserte grupper som skal bekjempe menneskehandel. Effekten antas å komme til syne i 2016.

2.5 Menneskesmugling

Menneskesmugling er tilordnet kriminalitetskategorien "annen" (se fotnote 1). Vi har valgt å redegjøre nærmere for anmeldelsene om menneskesmugling. Årsaken til dette er den høye økningen det siste året. Tabell 5 under viser utviklingen i antall anmeldelser for menneskesmugling de siste fem årene.

Tabell 5: Antall anmeldte andre lovbrudd, 2011-2015

Anmeldte andre lovbrudd i perioden 2011-2015							
	2011	2012	2013	2014	2015	Endring i % 2014-2015	Gj.snittlig årlig % vis endring
Menneskesmugling	60	49	47	47	103	119 %	14 %
Annet	47 140	46 652	48 787	49 057	47 414	-3 %	0,1 %
Andre lovbrudd i alt	47 200	46 701	48 834	49 104	47 517	-3 %	0,2 %

Kilde: JUS065

Fra 2011 til 2014 har antall anmeldelser vært relativt stabile. Det siste året har det imidlertid vært mer enn en dobling av anmeldelser. En vesentlig del av anmeldelsene er fra høsten 2015. Det er nærliggende å tro at den kraftige økningen har sammenheng med det store migrasjonspresset i Europa i 2015. I 2014 ble det registrert nærmere 60 millioner flyktninger, asylsøkere og internt

²⁵ KOM (2015) "Rapport fra Koordineringsenheten for Ofre for Menneskehandel 2014"

²⁶ Ibid.

fordrevne i verden²⁷. Til Norge kom det over 30 000 asylsøkere i 2015. Det er ikke mulig å estimere hvor mange som er blitt smuglet til Europa eller Norge, men omfanget av nettverk som driver menneskesmugling til Europa har økt i omfang og profesjonalitet²⁸. Det er ingen klar grenseoppgang mellom menneskesmugling og menneskehandel, og mange saker som har startet som mistanke om menneskesmugling kan ende opp som menneskehandelssak.

2.6 Drap

Kripos utarbeider årlig en nasjonal oversikt over drap begått i Norge. Statistikken omfatter kun forsettlig og overlagte drap. I denne fremkommer blant annet opplysninger om antall drapssaker, og antall ofre og gjerningspersoner²⁹. Siden det kan være flere drapsofre i en drapssak, er det ikke alltid samsvar mellom antall saker og antall ofre. Det vises til 2011 som var et svært spesielt år da 77 mennesker ble drept på Utøya og i regjeringkvartalet den 22. juli. I 2015 har Kripos registrert 22 drapssaker og 23 drapsofre. Dette er en nedgang sammenliknet med 2014, og den laveste registreringen i femårsperioden. Kripos vil publisere en mer omfattende statistikkrapport om drapstallene.

Tabell 6: Antall drap og drapsofre, 2011-2015

Antall registrerte drapssaker og drapsofre i perioden 2011-2015					
	2011	2012	2013	2014	2015
Antall drapssaker	36	29	42	27	22
Antall drapsofre	112	29	45	27	23

Kilde: Kripos. Årstall for 2010-2013 er justerte.

2.7 Seksuallovbrudd

Kapittelet om seksuallovbrudd er modernisert i ny straffelov. En vesentlig endring fra gammel til ny lov er at seksuell omgang³⁰ med barn under 14 år nå betegnes som voldtekt. Dette er gjort for å styrke barns beskyttelse mot overgrep og for å signalisere alvoret i seksuelle overgrep mot barn³¹. Ved utarbeidelsen av loven mente Justis- og beredskapsdepartementet at det er behov for en sterkere understrekning av at barn under den seksuelle lavalder ikke kan samtykke i seksuell omgang. Dette sluttet lovgiver seg til. Seksuallovbrudd kan bestå både av fysiske overgrep og overgrep som ikke involverer fysisk kontakt³². Eksempler på fysiske overgrep er seksuell omgang, handling³³ og atferd³⁴ med barn. Ikke-fysiske overgrep kan for eksempel være nedlasting og/eller distribusjon av bilder eller filmer som dokumenterer seksuelle overgrep mot barn. Et annet eksempel er når barn forledes til å begå seksuelle handlinger med seg selv, og at dette filmes og deles. Dette materialet kan deretter benyttes til å lure eller true til seg ytterligere bilder eller filmer

²⁷ Politidirektoratet (2016) "Politiets omverdensanalyse 2015"

²⁸ Ibid.

²⁹ For mer informasjon om drapsstatistikken: <https://www.politi.no/kripos/statistikk/drap/>

³⁰ Seksuell omgang kan være samleie, masturbasjon, suging og slikking, og penetrering med fingre eller gjenstander.

³¹ Ot.prp. nr.22 (2008-2009) <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-22-2008-2009-/id540219/?ch=1&q=>

³² Kripos (2015) "Trendrapport 2016. organisert og annen alvorlig kriminalitet i Norge"

³³ Seksuell handling kan være beføling eller en hånd på kjønnsorganet.

³⁴ Seksuell atferd kan være blotting.

eller andre seksuelle tjenester. Et tredje eksempel er blotting, som politiet ser kan være en forløper til fysiske overgrep mot barn eller voksne.

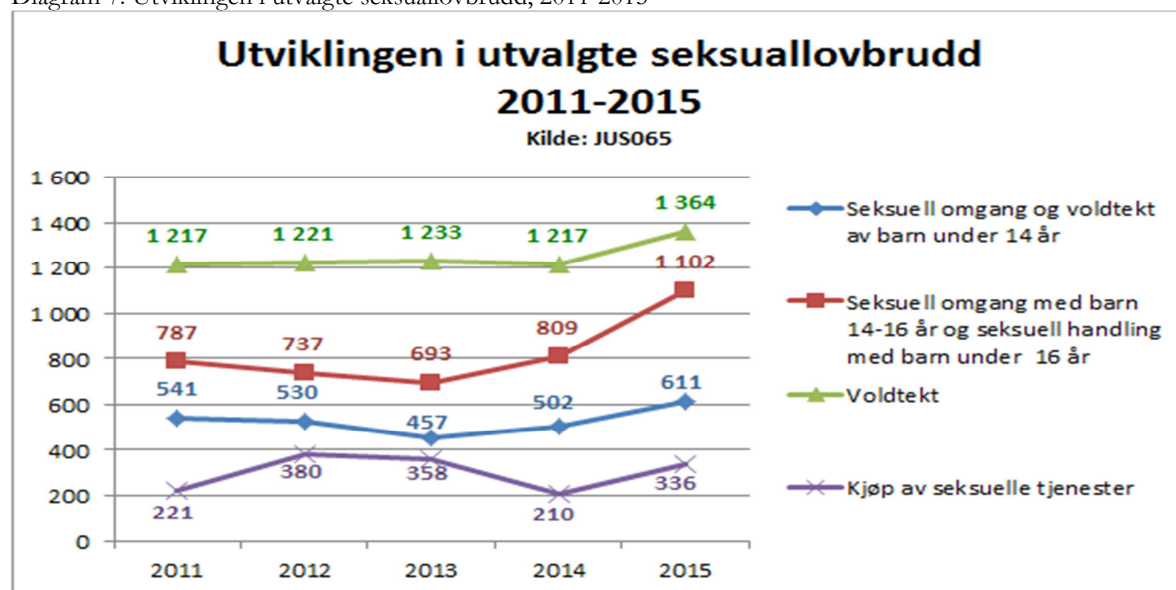
I likhet med vold i nære relasjoner er seksuallovbruddene et område hvor det er grunn til å tro at mørketallene kan være høye. Det antas imidlertid at tilbøyeligheten til å anmelde seksuallovbrudd er økende. Dette begrunnes blant annet i at seksuallovbruddene har vært viet stor oppmerksomhet i media. Flere aktører har økt innsatsen for å avdekke flere saker, og politiet har blitt mer deltagende i tverretattlig samarbeid. Det er nærliggende å tro at disse forholdene vil føre til flere anmeldelser. Barnehusene bidrar til at relevante etater, for eksempel barneverntjenestene, er mer tilbøyelig til å melde seksuelle overgrep mot barn til politiet. I tillegg er det mulig at økt kunnskap om avvergeplikten også bidrar til et større fokus på feltet generelt. I så måte kan økningen i antall anmeldelser betraktes som positiv. Tabell 7 og diagram 8 under viser anmeldelsestallene for utvalgte lovbruddsgrupper innen seksuallovbruddene.

Tabell 7: Antall anmeldte seksuallovbrudd, 2011-2015

Anmeldte seksuallovbrudd i perioden 2011-2015							
	2011	2012	2013	2014	2015	Endring i % 2014-2015	Gj.snittlig årlig % vis endring
Seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år	541	530	457	502	611	22 %	3 %
Seksuell omgang med barn 14-16 år og seksuell handling med barn under 16 år	787	737	693	809	1 102	36 %	9 %
Voldtekt	1 217	1 221	1 233	1 217	1 364	12 %	3 %
Kjøp av seksuelle tjenester	221	380	358	210	336	60 %	11 %
Annet	1 839	1 857	2 079	2 041	2 291	12 %	6 %
Seksuallovbrudd i alt	4 605	4 725	4 820	4 779	5 704	19 %	5 %

Kilde: JUS065

Diagram 7: Utviklingen i utvalgte seksuallovbrudd, 2011-2015

Det har vært en liten, men jevn økning i antall anmeldelser for seksuallovbrudd fra 2011 til 2014. I perioden fra 2011 til 2013 økte tallene noe. I 2014 gikk de noe ned, mens det har vært en relativt kraftig økning fra 2014 til 2015. Den gjennomsnittlige årlige økningen i femårsperioden har vært på fem prosent, mens økningen fra 2014 til 2015 har vært på 19 prosent. Økningen i seksuallovbruddene skyldes blant annet en tydelig økning i anmeldelsene for seksuelle overgrep mot barn og flere anmeldelser for kjøp av seksuelle tjenester i 2015. Den prosentvise økningen for kjøp av seksuelle tjenester fra 2014 til 2015 var på hele 60 prosent, men dette skyldes også at anmeldelsestallene er relativt lave.

Det har lenge vært en trend i Norge at anmeldelsene innenfor de fleste områdene av seksuallovbruddene øker. Økningen har pågått fra 2004 og frem til i dag. Denne trenden gjenspeiles også internasjonalt. I Norge har det de siste årene blitt avdekket flere svært alvorlige overgrepssaker hvor det er flere enn én person som har begått overgrepene. I mange tilfeller etableres relasjoner mellom overgripere på Internett, og noen fortsetter kontakten i den virkelige verden. Oslo politidistrikt har påpekt at det stadig etterforskes tilfeller med serieovergripere, trolig som følge av bedre avdekkingssevne³⁵. Videre fremheves det at stadig flere modi for overgrep i tilknytning til sosiale medier og Internett er innrapportert, samt at det avdekkes flere store sakskompleks der overgrep mot barn formidles på Internett. Databeslagene i disse sakene har vært svært omfattende. Nye teknologiske muligheter, og allmenngjøringen av disse, har gitt personer med kriminelle hensikter nye muligheter i utførelsen av sine kriminelle aktiviteter. Dette gjelder ikke minst for seksuallovbruddene. "Dark web" medfører utfordringer med å identifisere overgripere. Internasjonalt politisamarbeid kan bidra til at gjerningsmenn lettere kan identifiseres og overvåkes på nettet, som igjen vil kunne bidra til flere aksjoner, pågripelser og saker.

Seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år

Seksuell omgang med barn under 14 år er som påpekt ovenfor etter ny straffelov å anse som voldtekt. Det inkluderer også seksuell omgang som barnet måtte ha med seg selv, altså en form for selv voldtekt. Lovbruddsgruppen seksuelle omgang og voldtekt av barn under 14 år omfatter flere straffbare forhold etter gammel og ny lov.

Anmeldelsene for seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år viste en nedgang fra 2011 til 2013, mens antallet har økt i 2014 og 2015. Fra 2014 til 2015 var økningen på hele 22 prosent. Det er særskilt seksuell omgang med barn under 10 år som har økt. Flere av landets politidistrikt har hatt en økning i disse anmeldelsene. Det har også vært avdekket saker som har omfattet mange barn, og som da vil gi seg utslag i høyere anmeldelsestall. I 2015 avdekket politiet flere nettverk som sprer og bruker fremstilling av seksuelle overgrep av barn på nettet. Det er en utfordring at disse lovbruddene ofte ikke er geografisk avgrenset til et politidistrikt.

Økningen i anmeldelsene innenfor dette området er ikke nødvendigvis et uttrykk for at det begås flere overgrep mot barn. Det har vært et stort fokus på seksuelle overgrep de siste årene, både i media og blant ulike profesjoner. Det har spesielt vært fokus på Internettets betydning i overgrepssaker. Økt fokus og bevisstgjøring kan ha bidratt til at flere forhold blir anmeldt. I tillegg har en rekke aktører, som skole, helsemyndigheter, barnevern og politiet, blitt bedre til å

³⁵ Oslo politidistrikt (2015) "*Trender i kriminaliteten 2016-2017*"

avdekke overgrep, og har utarbeidet bedre rutiner for oppfølging. Økt oppdagelsesfrekvens og bedre bistand kan ytterligere bidra til økning i antall anmeldelser.

Til denne rapporten har det ikke vært mulig å innhente informasjon og foreta analyser av hvor stor andel av overgrepssakene mot barn som har sitt utspring i nettet eller sosiale medier.

Seksuell omgang med mot barn 14-16 år og seksuell handling med barn under 16 år

Som nevnt innledningsvis i dette kapittel har lovgiver definert seksuell omgang med barn under 14 år som voldtekt i ny straffelov. Hensikten er å styrke barns beskyttelse mot overgrep og signalisere alvoret i seksuelle overgrep mot mindreårige. Flere av disse betraktningene har også relevans for seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år, men lovgiver mente at hensynene veide tyngst for de under 14 år, og valgte ikke å definere seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år som voldtekt³⁶.

I likhet med lovbruddsgruppen seksuelle omgang og voldtekt av barn under 14 år, omfatter lovbruddsgruppen seksuelle omgang mot barn over 14 år flere straffbare forhold etter gammel og ny straffelov. Inkludert her er statistikkgruppen seksuell handling med barn under 16 år. Hovedtyngden av de fornærmede her var i alderen 14 og 15 år.

Det var en jevn nedgang i anmeldelsene fra 2011 til 2013, mens det i 2014 og 2015 har vært en markant økning. Fra 2014 til 2015 var økningen på 36 prosent.

Mulige årsaker til økte anmeldelsestall er de samme som for seksuelle omgang mot barn under 14 år. De er ikke nødvendigvis en reell økning i sakene. Men sterkt fokus i media, økt bevissthet hos flere aktører, bedre forutsetninger for å avdekke overgrep og bedre oppfølging av den overgrepsutsatte, er alle forhold som kan bidra til at fornærmede tør og ønsker å anmelde krenkelsen(e).

Politiet har som nevnt over i 2015 avdekket nettverk som sprer og bruker fremstilling av seksuelle overgrep av barn på nettet. Siden disse lovbruddene ikke er geografisk avgrenset til et politidistrikt, er det viktig at politidistriktene samarbeider i bekjempelsen av overgrep relatert til Internett. I 2013/2014 gjennomførte politiet en aksjon mot fildelere i Norge, der ble 99 saker etterforsket. Antallet norske IP-adresser som distribuerte overgrepsmateriale ble halvert i tiden etter aksjonen, men har siden økt betydelig. Etterforskning av besittelse og/eller distribusjon av overgrepsmateriale øker også muligheten til å avsløre fysiske overgrep.

Voldtekt

Voldtekt utgjør nærmere en fjerdedel av samtlige seksuallovbrudd i 2015. Antall voldtektsanmeldelser har vært om lag 1200 pr. år fra 2011 til 2014. Det siste året har det vært en økning på 12 prosent. Voldtektstallene inkluderer de gamle (1139 saker) og nye (225 saker) straffebestemmelsene. Inkludert her er imidlertid ikke de nye kodene som gjelder voldtekt av

³⁶ Ot.prp. nr.22 (2008-2009) <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-22-2008-2009-/id540219/?ch=1&q=>

barn under 14 år (voldtekt av barn u. 14 år, voldtekt samleie barn u. 14 år og forsøk voldtekt barn u. 14 år) som er med under avsnittet Seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år over. Anmeldelsestallet etter de tre sistnevnte straffebestemmelsene utgjorde 41 saker.

Det er usikkert hva økningen i voldtektsanmeldelsene skyldes. En forklaring kan være økt anmeldelsestilbøyelighet. Økt oppmerksomhet på grunn av kampanjen "Kjernekar" og annen oppmerksomhet i media kan ha bidratt til dette. Kripos vil utgi rapporten "Voldtektsrapporten 2015" i løpet av første halvår 2016. Rapporten vil inneholde en nærmere vurdering av tallene.

Som tidligere nevnt påvirkes de nasjonale tallene av utviklingen i Oslo politidistrikt, da over 20 prosent av samtlige anmeldelser i Norge registreres i hovedstaden. Når det gjelder voldtekt synes imidlertid Oslo politidistrikt å erfare en nedgang i anmeldelsene³⁷.

Både Oslo politidistrikt og Kripos viser til at et overveiende flertall av alle anmeldte voldtekter skjer i forbindelse med fest³⁸. Kripos påpeker at det er et bredt spekter av handlingsmønstre i voldtektene, i noen saker er det god kontakt mellom fornærmede og overgriper mens det i andre ikke er noen kontakt. Uavhengig av hvilken kategori en voldtekt blir plassert i, utgjør fest en arena hvor alvorlige seksuelle overgrep skjer i betydelig utstrekning.

Kjøp av seksuelle tjenester

Det er kun små språklig endringer i lovbestemmelsen som omhandler kjøp av seksuelle tjenester i forbindelse med innføring av ny straffelov. Gjennom femårsperioden har anmeldelsestallene variert. Periodens høyeste antall var i 2012, med 380 anmeldelser. Fra 2013 til 2014 gikk anmeldelsestallene ned. Reduksjonen skyldes en kraftig reduksjon i anmeldelsene i et enkelt politidistrikt. Fra 2014 til 2015 har det igjen vært en kraftig økning, til 336 anmeldelser i 2015. I femårsperioden har det vært en årlig gjennomsnittlig økning på 11 prosent.

Hverken kjøper eller tilbyder av seksuelle tjenester har interesse av å anmelde forholdet. Anmeldelsestallene gir derfor ikke et godt bilde av det reelle omfanget og gjenspeiler i større grad politiets innsats overfor prostitusjonsmarkedene. Det er med andre ord i hovedsak politiets arbeid som synliggjøres. Igjen er det enkelte politidistrikt, denne gangen noen flere, som har økt oppmerksomheten og gjennom det mer enn doblet anmeldelsestallet fra 2014 til 2015.

3. Politiets straffesaksbehandling

I denne delen av rapporten kommenteres resultatene av politiets straffesaksbehandling. Utgangspunktet er de deler av politiets driftsstatistikk som viser utviklingen i antall påtaleavgjorte saker, oppklaringsprosent, saksbehandlingstid og saker under arbeid, samt bruk av inndragning.

³⁷ Oslo politidistrikt (2015) "Trender i kriminaliteten 2016-2017"

³⁸ Kripos (2015) "Voldtektsituasjonen 2014"

3.1 Påtaleavgjorte saker

Tabellen gir en oversikt over antall påtaleavgjorte lovbrudd i de fem siste årene.

Tabell 8: Påtaleavgjorte lovbrudd, 2011-2015

Påtaleavgjorte lovbrudd i perioden 2011-2015					
	2011	2012	2013	2014	2015
Påtaleavgjorte lovbrudd	399 519	395 753	391 478	383 075	360 979
Av disse er oppklarte	191 258	186 390	185 891	188 453	182 869
Kilde: JUS319					

Det ble påtaleavgjort 360 979 anmeldelser i 2015. Det var en reduksjon på 22 096 saker, tilsvarende 5,1 prosent sammenlignet med 2014. Nedgangen i antallet påtaleavgjorte saker skyldes i hovedsak reduksjon i antallet anmeldelser. Det har først og fremst vært nedgang i vinningslovbrudd, dvs. saker som det er mindre krevende for politiet å arbeide med og som har relativt høy henleggelsesprosent. En nedgang i saker som ikke oppklares vil bety lite for etterforsker og påtalejurist. Anmeldelser av saker som er ressurskrevende, som for eksempel vold i nære relasjoner, har økt. En økning i saker som kan oppklares vil kreve mer arbeid for politi og påtalemyndighet, og påvirker dermed antallet påtaleavgjørelser. Som vist i tabellen over, er reduksjonen av ikke-oppklarte saker betydelig større enn for de oppklarte. Reduksjonen av oppklarte saker fra 2014 til 2015 utgjør 3 prosent, mens ikke oppklarte saker er redusert med 8,4 prosent.

Oppklaringsprosent

Oppklaringsprosenten er et uttrykk for forholdet mellom saker avgjort med en kode som teller som oppklart og summen av alle avgjorte saker (både oppklarte og ikke-oppklarte). Tabellen under viser oppklaringsprosenten for anmeldte lovbrudd fordelt etter kriminalitetstypene for årene 2011 til 2015.

Tabell 9: Oppklaringsprosent etter kriminalitetstype, 2011-2015

Oppklaringsprosent for lovbrudd etter kriminalitetstype i perioden 2011-2015					
	2011	2012	2013	2014	2015
Økonomi	74,2 %	73,5 %	74,7 %	72,5 %	62,0 %
Vinning	23,4 %	21,8 %	21,4 %	22,9 %	24,1 %
Vold	57,6 %	56,7 %	55,8 %	55,8 %	56,7 %
Seksuallovbrudd	60,6 %	61,0 %	60,2 %	60,4 %	61,8 %
Narkotika	83,8 %	87,5 %	85,3 %	84,1 %	83,7 %
Skadeverk	24,4 %	21,8 %	20,7 %	20,8 %	20,4 %
Miljø	63,1 %	44,9 %	49,3 %	55,9 %	53,2 %
Arbeidsmiljø	84,2 %	68,2 %	69,2 %	68,1 %	67,6 %
Trafikk	79,0 %	83,9 %	84,7 %	83,0 %	84,4 %
Annen	78,6 %	77,1 %	77,0 %	76,7 %	77,3 %
Gj.sn. alle kriminalitetstyper	50,70 %	49,80 %	50,4 %	52,1 %	53,8 %
Kilde: JUS319					

Skillet mellom forbrytelser og forseelser er ikke videreført i den nye straffeloven. Ettersom forseelsene fra i år av inngår i statistikkuttrekket, er oppklaringsprosenten for alle år omhandlet i rapporten høyere enn i de rapportene som har blitt presentert tidligere år. Forseelsene har gjennomgående høyere oppklaringsprosent enn forbrytelsene, og den samlede oppklaringsprosenten blir følgelig høyere når disse sakene er medregnet. For den totale oppklaringsprosenten har det særlig betydning at trafikksakene nå er med i beregningsgrunnlaget. Disse sakene har stort volum og høy oppklaringsprosent. Oppklaringsprosenten for anmeldte lovbrudd (samlet for forbrytelser og forseelser) har økt med 3,1 prosentpoeng fra 50,7 prosent i 2011 til 53,8 prosent i 2015. Sammenliknet med desember 2014 er oppklaringsprosenten økt med 1,7 prosentpoeng, fra 52,1 prosent til 53,8 prosent.

Det samlede resultatet i 2015 er det beste i femårsperioden. Nedenfor kommenteres oppklaringsprosenten for de ulike kriminalitetstypene:

- Oppklaringsprosenten for **vinningslovbrudd** har gått jevnt opp de tre siste årene, samtidig som antall anmeldte forhold har gått ned. I kraft av å utgjøre en stor mengde saker, har økt oppklaringsprosent for vinningslovbrudd stor påvirkning på den totale oppklaringsprosenten. I tillegg vil nedgangen i antall vinningsforbrytelser ha positiv innvirkning på den totale oppklaringsprosenten, ettersom vinningssakene har lav oppklaringsprosent. Økningen i den totale oppklaringsprosenten fra 2012 til 2015 må i hovedsak tilskrives nedgangen i anmeldte vinningsforbrytelser i samme periode.
- Oppklaringsprosenten for **økonomilovbrudd** har blitt kraftig redusert i 2015. Dette skyldes hovedsakelig at en rekke bedragerier etter ikrafttreddelsen av ny straffelov ble tilordnet kriminalitetstypen "økonomi". Disse sakene var tidligere tilordnet vinning. Bedrageri har betydelig lavere oppklaringsprosent enn de tradisjonelle økonomisakene, og utgjør etter endringen en forholdsvis stor andel av kriminalitetstypen "økonomi". Endringen har hatt effekt kun i 3. tertial, og effekten forventes å bli større for 2016, da endringen vil få effekt for hele året. Ved utgangen av 2. tertial 2015 var oppklaringsprosenten for økonomiforbrytelser 68,5 prosent, og for forseelser 80,7 prosent.
- Oppklaringsprosenten for **narkotikalovbrudd** har holdt seg stabilt høy, men gikk ned 0,4 prosentpoeng fra utgangen av 2014 til utgangen av 2015. Som vist i kapittel tre det vært en ikke ubetydelig reduksjon av anmeldte narkotikalovbrudd. Dette har negativ virkning for den totale oppklaringsprosenten fordi disse sakene har høy oppklaringsprosent.
- Oppklaringsprosenten for **voldslovbrudd** er 56,7 i år, og har økt med 0,9 prosentpoeng fra 2014. Resultatet har ligget på samme nivå hele femårsperioden.
- Oppklaringsprosenten for **seksuallovbrudd** har økt med 1,2 prosentpoeng i løpet av femårsperioden, og 1,4 prosentpoeng sammenliknet med 2014.
- Oppklaringsprosenten for **miljølovbrudd** har variert forholdsvis mye gjennom perioden. Dette skyldes at denne kriminalitetstypen omfatter forholdsvis få saker, og at små variasjoner i antall oppklarte saker derfor gir forholdsvis stort prosentvis utslag.
- Oppklaringsprosenten for trafikksaker har ligget rundt 80 prosent gjennom hele femårsperioden, og økte med 1,4 prosentpoeng sammenliknet med 2014.

- Oppklaringsprosenten for **de andre kriminalitetstypene** under ett har vært stabil gjennom hele perioden.

Saksbehandlingstid

Politets saksbehandlingstid beregnes fra anmeldelsen registreres i STRASAK til det foreligger påtaleavgjørelse i saken. Saksbehandlingstiden er en indikator for tempoet i politidistriktene straffesaksbehandling. Her tas det utgangspunkt i saksbehandlingstiden for oppklarte saker, dvs. saker som har fått en positiv påtaleavgjørelse, eller som er avgjort med en henleggelseskode som teller som oppklart. Regjeringen har i budsjettproposisjonene de siste årene satt som målsetting at den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for oppklarte forbrytelser uten særskilte frister ikke skal overstige 120 dager. Tabellen under viser saksbehandlingstiden for oppklarte forbrytelser fordelt etter de ulike kriminalitetstypene.

Tabell 10: Saksbehandlingstid etter kriminalitetstype, 2011-2015

Saksbehandlingstid for oppklarte lovbrudd etter kriminalitetstype i perioden 2011-2015					
	2011	2012	2013	2014	2015
Økonomi	228	199	204	202	177
Vinning	107	99	102	108	96
Vold	120	113	119	127	119
Seksuallovbrudd	171	169	166	157	165
Narkotika	100	94	102	110	105
Skadeverk	123	103	110	112	108
Miljø	319	176	140	139	127
Arbeidsmiljø	76	264	307	280	236
Trafikk	74	72	77	84	74
Annen	79	76	75	82	80
Gj.sn. alle kriminalitetstyper	108	92	97	102	95
Kilde: JUS319					

Saksbehandlingstiden er redusert med sju dager i løpet av 2015, fra 102 dager ved utgangen av 2014 til 95 dager ved utgangen av 2015. Sammenliknet med 2011 er saksbehandlingstiden redusert med fem dager.

Politiet har fått bedre rutiner for straffesaksbehandlingen i initialfasen, og dette har gitt forbedring av resultatet for den samlede saksbehandlingstiden. Et større antall saker avgjøres kort tid etter anmeldelse. Nedbygging av restanser virker negativt på saksbehandlingstiden. At saksbehandlingstiden har gått ned samtidig som restansebeholdningen er redusert er derfor positivt.

Saksbehandlingstiden for ulike kriminalitetstyper er som følger:

- **Vinningslovbrudd** hadde gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 95 dager i 2015, som er en reduksjon på 11 prosent sammenliknet med 2014. På grunn av stort volum gir nedgang i saksbehandlingstiden for vinning stort utslag i saksbehandlingstiden totalt.

- **Miljølovbrudd** hadde 12 dager kortere saksbehandlingstiden i 2015 enn i 2014. Det representerer en nedgang på 8,6 prosent. Saksbehandlingstiden for disse sakene er mer enn halvert i løpet av de siste fem årene.
- **Voldslovbrudd** hadde 119 dager gjennomsnittlig saksbehandlingstid i 2015, tilsvarende en nedgang på 6,3 prosent.
- Saksbehandlingstiden for **seksuallovbrudd** ble økt med åtte dager, tilsvarende 5,1 prosent sammenliknet med 2014. Reduksjon av saksbehandlingstiden for de alvorligste seksualforbrytelsene vil være et prioritert område for politiet i 2016.
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for **trafikklovbrudd** er tatt inn i statistikken for første gang i år. Saksbehandlingstiden har vært jevn i hele femårsperioden, med unntak av 2014 da den steg noe. Ved utgangen av året var saksbehandlingstiden i disse sakene tilbake på nivået fra begynnelsen av femårsperioden.

Saker med særlig saksbehandlingstid

Det er fastsatt en særskilt frist for saksbehandlingstid på 90 dager for visse voldssaker, og på 42 dager i saker der mistenkte er under 18 år.

Voldssaker med frist

I tabellen under vises antall voldssaker med frist og saksbehandlingstiden for perioden 2011 til 2015.

Tabell 11: Voldssaker med frist, 2011-2015

Voldssaker med frist; antall saker og saksbehandlingstid i perioden 2011-2015					
	2011	2012	2013	2014	2015
Antall forhold med frist, i alt	4 526*	4 376	3 952	3 722	3 307
Saksbehandlingstid alle forhold	96*	91	89	93	87
Saksbehandlingstid opklarte forhold	104*	99	100	104	97

Kilde: JUS605 (kodegrupper gammel straffelov 1703-1705, 1714 og 1716, kodegrupper ny straffelov 1752-1754 og 1756)
 * Tall fra Spesialenheten for politisaker inngår i totalen med 32 saker med gj.snittlig saksbehandlingstid 297 dager.

Det ble registrert 3 307 voldssaker med særskilt frist i 2015. Antall anmeldelser har vært jevnt synkende de fem siste årene. Sammenliknet med 2014 er antall registrerte anmeldelser redusert med 287.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i 2015 er på 97 dager, hvilket er sju dager over fastsatt frist. Saksbehandlingstiden er redusert med sju dager fra 2014. Årets resultat er det beste i femårsperioden.

Saker med mistenkte under 18 år

Frist for saksbehandling i saker som gjelder personer under 18 år er fastsatt i straffeprosesslovens § 249, 2. ledd. Som hovedregel skal påtalebeslutning fattes innen seks uker etter at vedkommende ble ansett som mistenkt i saken. Tabellen viser antall saker og saksbehandlingstid i saker hvor mistenkte er under 18 år.

Tabell 12: Forhold der mistenkte er under 18 år, 2011-2015

Forhold der mistenkte er under 18 år i perioden 2011-2015					
	2011	2012	2013	2014	2015
Antall forhold i alt	17 611	16 521	14 514	13 827	12 370
Saksbehandlingstid alle forhold	36	37	39	40	37
Saksbehandlingstid oppklarte forhold	30	33	35	36	33
Kilde: JUS613					

I 2015 var det registrert 12 370 saker med mistenkt under 18 år. Antall saker har gått jevnt ned de siste fem årene. Saker der mistenkte er under 18 år er redusert med 10,5 prosent, sammenliknet med 2014 og med 29,8 prosent sammenliknet med 2011.

Saksbehandlingstiden for oppklarte saker er redusert med tre dager sammenliknet med 2014, og ligger på 33 dager for oppklarte saker. Dette er godt innenfor den lovbestemte fristen.

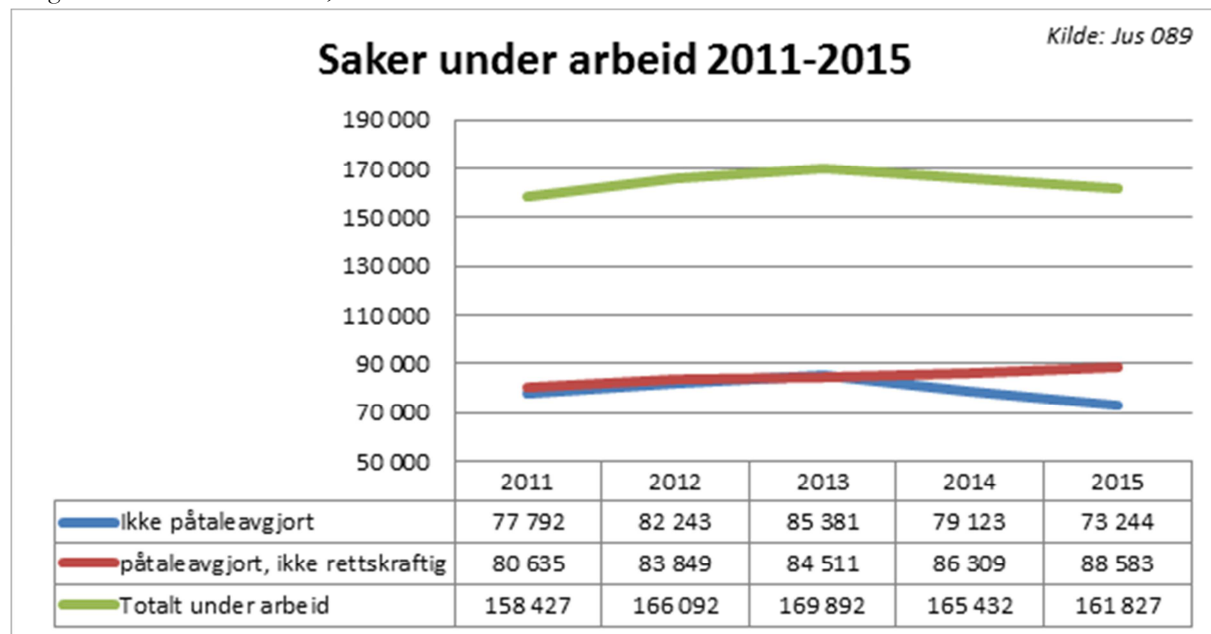
3.2 Saker under arbeid og restanser

Saker under arbeid

Statistikken over saker under arbeid viser beholdningen av uavgjorte anmeldelser i politidistriktene. Frem til påtaleavgjørelse har politiet i utgangspunktet selv kontroll over saksbehandlingen (etterforskningen og påtalearbeidet). Perioden frem til saken er påtaleavgjort er derfor mest påvirket av politiets egen saksbehandlingskapasitet. Etter at positiv påtaleavgjørelse foreligger vil sakene avvente vedtakelse av forelegg eller rettskraftig dom. Relativt få, men de alvorligste sakene, samt forbrytelsessaker fra politijurister uten delegert påtalekompetanse, blir sendt til statsadvokatene for avgjørelse. Berammelse av hovedforhandling er avhengig av domstolenes og forsvarernes kapasitet. Etter at dom er falt vil spørsmålet om når saken blir rettskraftig avhenge av domfeltes og påtalemyndighetens bruk av rettsmidler, for eksempel anke. I hele tidsrommet som er nevnt her, vil saken anses som under arbeid - påtaleavgjort, men ikke rettskraftig.

Diagrammet viser den løpende utviklingen i beholdningen av saker under arbeid for perioden 2011 til 2015.

Diagram 8: Saker under arbeid, 2011-2015

Politiet hadde totalt 161 827 saker under arbeid ved utgangen av 2015. Det er en reduksjon på 2,2 prosent fra 2014. Beholdningen er redusert med 4,7 prosent fra 2013, da det var på det høyeste. Nedbygging av porteføljen av ikke påtaleavgjorte saker har bidratt til en økning på 2,6 prosent i sakene som er påtaleavgjort, men ikke rettskraftige.

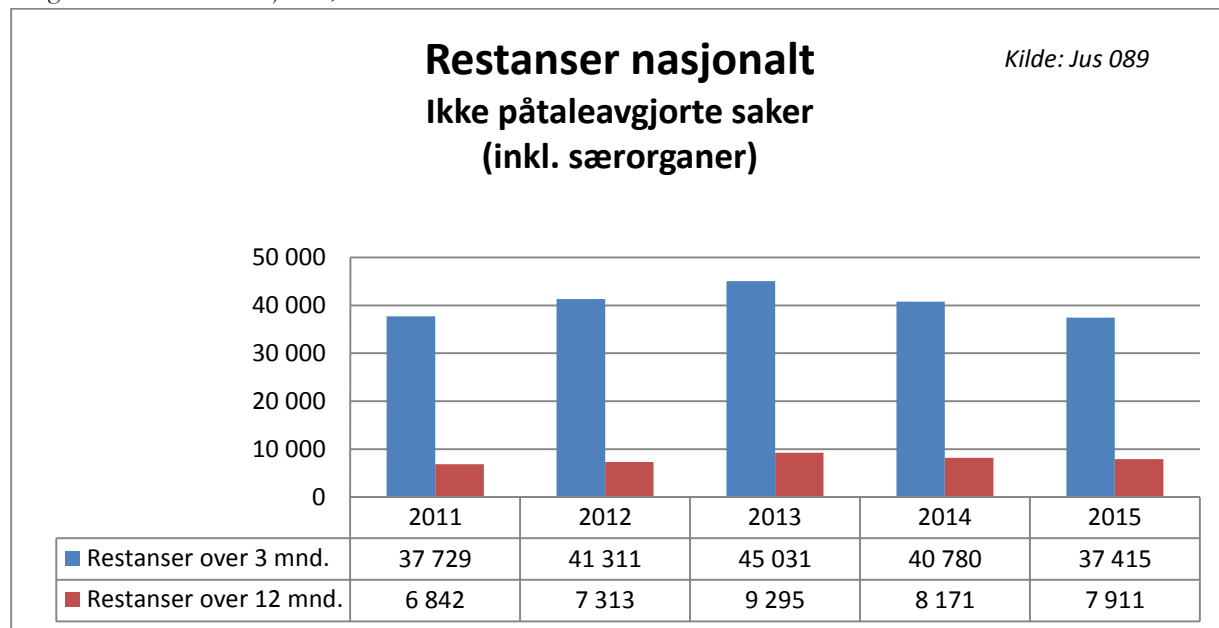
Beholdningen av ikke påtaleavgjorte saker er redusert med 7,4 prosent sammenliknet med 2014. Sammenliknet med 2013, da beholdningen var på det høyeste, er reduksjonen på 14 prosent.

Beholdningen av ikke påtaleavgjorte saker er redusert i 2015 som helhet, og har også gått ned 3. tertial sammenliknet med 2. tertial. Det har også vært en liten reduksjon i beholdningen av saker fra 0 til 3 mnd. i 3. tertial. Dette viser at ikrafttredelse av ny straffelov hittil ikke har medført forsinkelser i politiets straffesaksbehandling.

Restanser

Diagrammet under viser utviklingen i antallet saker som er eldre enn tre måneder i perioden 2011 til 2015 samlet for politidistrikter og særorganer.

Diagram 9: Restanser nasjonalt, 2011-2015

Beholdningen av ikke påtaleavgjorte saker over tre måneder er redusert med saker 8,3 prosent sammenliknet med 2014. Resultatet er det beste i femårsperioden.

Saker over 12 måneder er redusert med 3 prosent sammenliknet med 2014.

Diagrammet under viser utviklingen i antallet saker i politidistriktene (særorganer ikke medregnet) som er eldre enn tre måneder i perioden 2011 til 2015.

Diagram 10: Restanser i politidistriktene, 2011-2015

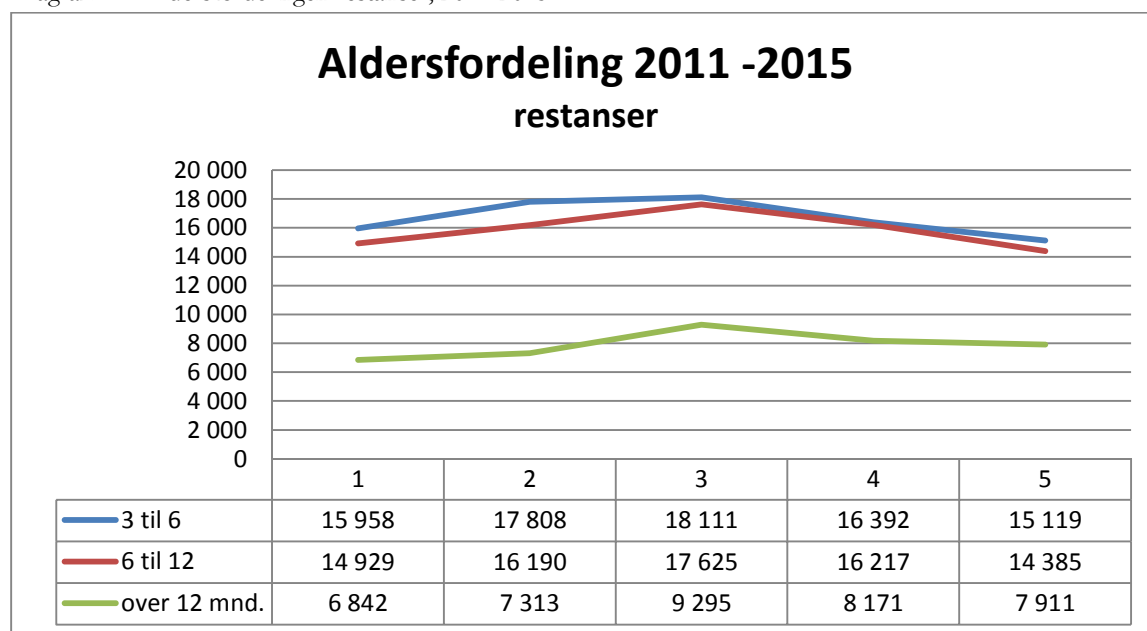

Restansebeholdningen i politidistriktene av ikke påtaleavgjorte saker over 3 måneder er redusert med 3 517 saker (8,7 prosent) i løpet av 2015, fra 40 083 saker 1. januar til 36 566 saker 31. desember. Politidirektoratet har hatt en betydelig oppmerksomhet rettet mot restansene fra høsten 2014. Politidistriktene har gjennom året gjort et betydelig arbeid med å nedarbeide restansebeholdningen. Resultatet i 2015 er det beste i femårsperioden.

Restanser eldre enn 12 måneder er redusert med 4 prosent sammenliknet med 2014.

Diagrammet nedenfor viser fordelingen i alder på de ikke påtaleavgjorte restansesakene.

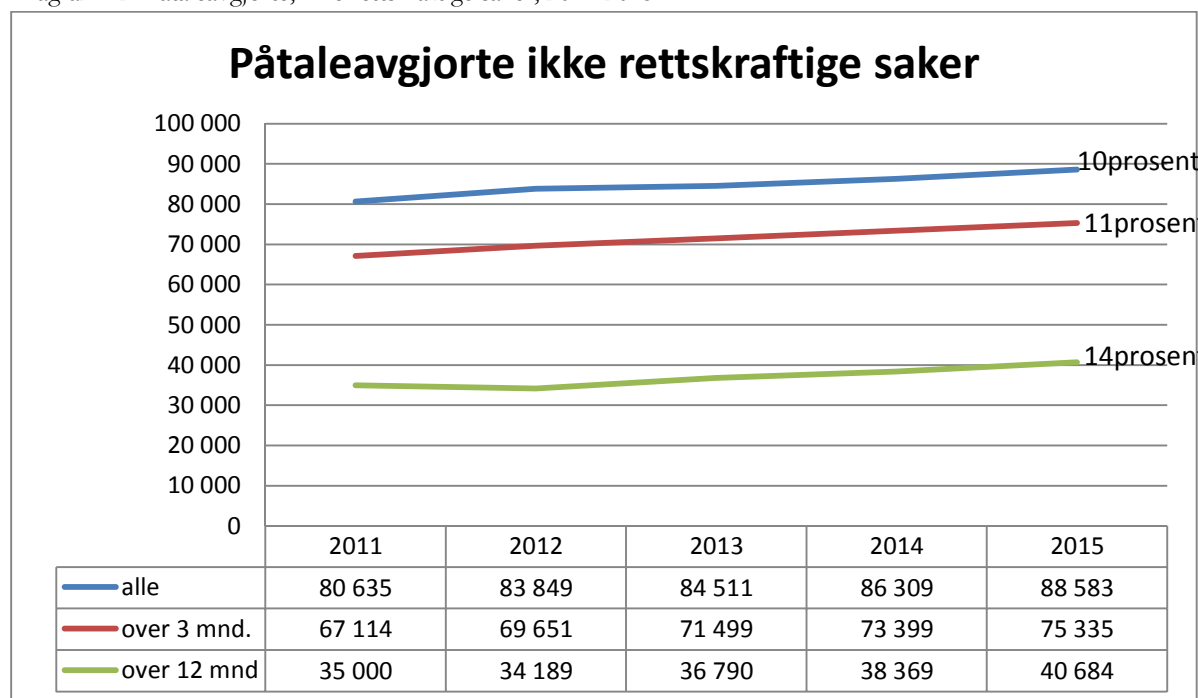
Diagram 11: Aldersfordelingen restanser, 2011-2015

Andelen av restansesakene som er eldre enn 6 mnd. har ligget stabilt på 60 prosent i 2014 og 2015. Andelen har økt med to prosentpoeng fra 58 prosent i 2011.

Andelen av restansesakene som er over 12 mnd. har økt fra ca. 20 prosent i 2014 til 21 prosent av det totale antall saker over tre måneder i 2015, selv om det nominelle antall saker over 12 måneder er redusert.

Diagram 12: Påtaleavgjorte, ikke rettskraftige saker, 2011-2015

Påtaleavgjorte, ikke rettskraftige saker har hatt en jevn økning siden 2011, og har økt med 10 prosent i løpet av femårsperioden. Sammenliknet med 2014 er økningen på 3 prosent.

3.3 Inndragning

Det har de senere årene vært økt fokus på å bruke muligheten til inndragning av lovovertrederers utbytte fra straffbare handlinger. Det er et politisk mål å øke antallet inndragninger. Tabellen viser samlede tall for bruken av ulike typer av inndragning.

Tabell 13: Inndragning, 2011-2015

Inndragning av utbytte og gjenstander i perioden 2011-2015					
	2011	2012	2013	2014	2015
Utbytte, §§ 67, 71 1.ledd	1 761	1 061	991	1 919	1 218
Gjenstand, § 69	5 442	5 342	5 558	6 089	5 902
Utvidet, §§ 68, 71 2.ledd	61	359	37	51	221
I alt	7 264	6 762	6 586	8 059	7 341
Beløp i millioner NOK	135,1	108,1	81,5	195,2	277, 7
Kilde: JUS625					

Samlet inndragningsbeløp i 2015 var på 277 millioner kroner, og er det høyeste i femårsperioden. Årsaken til de store svingningene i inndragningsbeløpene fra år til år skyldes først og fremst at enkelte saker med svært høye inndragningsbeløp kan gi store utslag i statistikken. I 2015 inndro Oslo politidistrikt alene 190 millioner kroner fordelt på 184 saker.

Fra 2013 til 2015 har det vært en kraftig økning i antall rettskraftig avgjorte krav om utvidet inndragning i medhold av gammel straffeloven § 34 a, ny straffelov §§ 68 og 71 2. ledd. Økningen

tilskrives 106 registreringer i Søndre Buskerud politidistrikt og 70 i Rogaland politidistrikt. De øvrige politidistrikter har ingen betydelige endringer. Resultatet kan trolig ikke tolkes som en utviklingstendens.

Den mest brukte formen for inndragning er inndragning av gjenstander i medhold av straffeloven § 35, ny straffelov § 69. Antall inndragningsavgjørelser er redusert marginalt sammenliknet med 2014.

Vedlegg

Krim.type	Lovbruddskategori	Koder
Vinning	Grovt tyveri fra bolig	2202 GROVT TYVERI FRA LEILIGHET 2201 GROVT TYVERI FRA VILLA 921 Grovt tyveri fra bolig 905 Tyveri fra bolig
Vinning	Grovt tyveri fra person på offentlig sted	2233 GROVT TYVERI FRA PERSON PÅ OFFENTLIG STED 930 Grovt tyveri fra person på annet offentlig sted 928 Grovt tyveri fra person i salgslokaler (kafe, butikk o.l.) 927 Grovt tyveri fra person i anlegg/lokaler for idrett, kultur 926 Grovt tyveri fra person i gate, park, annet friområde 925 Grovt tyveri fra person i kollektiv transport / stoppested 920 Grovt tyveri fra annet offentlig bygg eller sted
Vinning	Ran	2599 RAN/UTPRESSING, DIVERSE 2510 GROVT RAN FRA FORRETNING/KIOSK (\$ 268) 2509 RAN FRA FORRETNING/KIOSK (\$ 267) 2508 DROSJERAN 2507 RAN AV VERDITRANSPORT (\$ 268,2) 2506 POSTRAN (\$ 268,2) 2505 BANKRAN (\$ 268,2) 2504 RAN FRA BERUSET PERSON 2503 RAN,GROVT (\$ 268) 2502 RAN (\$ 267) 957 Forbund om ran 956 Grovt ran, med død/betydelig skade til følge 955 Grovt ran 954 Ran

Narkotika	Narkotikaovertrædelse	7199 Narkotika, diverse 7103 NARKOTIKA BESITTELSE,BOT 7102 Narkotika, besittelse (\$24) 7101 Narkotika, bruk (\$24) 751 Narkotikaovertrædelse 704 NARKOTIKA (\$ 162,1.LEDD)
Narkotika	Grov narkotikaovertrædelse	755 Uaktsom grov narkotikaovertrædelse 754 Grov narkotikaovertrædelse, særdeles skjerpene 753 Grov narkotikaovertrædelse, betydelig mengde 752 Grov narkotikaovertrædelse 711 NARKOTIKA, UAKTSOM (\$ 162,4.LEDD) 708 NARKOTIKA (\$ 162,3.LEDD) 703 NARKOTIKA (\$ 162,2.LEDD)
Narkotika	Doping	7111 Doping besittelse (\$24a) 7110 Doping bruk (\$24a) 759 Uaktsom grov dopingovertrædelse 758 Grov dopingovertrædelse 757 Dopingovertrædelse 713 DOPINGMIDLER, UAKTSOM (\$ 162B,3.LEDD) 712 DOPINGMIDLER (\$ 162B,2.LEDD) 710 DOPINGMIDLER (\$ 162B,1.LEDD)
Vold	Menneskehandel	1668 Menneskehandel tilrettelegge mv 1661 Menneskehandel, indre organer 1660 Menneskehandel, krigstjeneste 1659 Menneskehandel, tvangsarbeid 1658 Menneskehandel, prostitusjon 1615 MENNESKEHANDEL - MENNESKEORGANER (\$224) 1613 MENNESKEHANDEL - TVANGSARBEID (\$224)

		1611 MENNESKEHANDEL - KRIGSTJ. I FREMMED LAND (\$224) 1607 MENNESKEHANDEL - PROSTITUSJON (\$224)
Vold	Grov menneskehandel	1669 Menneskehandel tilrettelegge mv - grov 1665 Grov menneskehandel, indre organer 1664 Grov menneskehandel, krigstjeneste 1663 Grov menneskehandel, tvangsarbeid 1662 Grov menneskehandel, prostitusjon 1614 MENNESKEHANDEL - TVANGSARBEID, GROV (\$224) 1612 MENNESKEHANDEL - KRIGSTJ. I FREMMED LAND, GROV (\$224) 1610 MENNESKEHANDEL - MENNESKEORGANER, GROV (\$224) 1608 MENNESKEHANDEL - PROSTITUSJON, GROV (\$224)
Vold	Mishandling i nære relasjoner	1771 Grov mishandling i nære relasjoner, uten legemskrenkelse 1770 Grov mishandling i nære relasjoner, med legemskrenkelse 1769 Mishandling i nære relasjoner, uten legemskrenkelse 1768 Mishandling i nære relasjoner, med legemskrenkelse 1509 MISHANDLING I FAM.FORH, GROV, U LEGEMSKRENK (\$219,2. LEDD) 1508 MISHANDLING I FAM.FORH, GROV, M LEGEMSKRENK (\$219. 2. LEDD) 1507 MISHANDLING I FAMILIEFORH, UTEN LEGEMSKRENK (\$219,1.LEDD) 1506 MISHANDLING I FAMILIEFORH, MED LEGEMSKRENK (\$ 219, 1. LEDD)

Vold	Krenkelse og skade mot kropp og liv	1799 LIV, LEGEME, HELBRED, DIVERSE 1767 Uaktsom forvoldelse av død, i trafikk 1766 Uaktsom forvoldelse av død 1764 Uakts forvold av annen betyd skade på kropp/helse, i trafikk 1762 Forbund om drap 1761 Medlidenhetsdrap 1759 Medvirkning til selvmord 1758 Drap, forsøk 1757 Drap 1756 Grov kroppsskade, med følge død 1755 Grov kroppsskade 1754 Kroppsskade 1753 Grov kroppskrenkelse, med følge død 1752 Grov kroppskrenkelse 1751 Kroppskrenkelse 1720 UAKTSOM, GROV LEGEMSBESKADIGELSE, TRAFIKK (\$ 238) 1719 UAKTSOM, GROV LEGEMSBESKADIGELSE (\$ 238) 1717 UAKTSOM LEGEMSBESKADIGELSE, TRAFIKK (\$ 237) 1716 LEGEMSFORNÆRMELSE M/SKADEFØLGE (\$ 228,2.LEDD) 1715 UAKTSOMT DRAP - TRAFIKK (\$ 239) 1714 LEGEMSBESKADIGELSE MED DØDEN TIL FØLGE (\$ 229) 1713 FORSØK DRAP (\$ 233,JFR PAR 49) 1711 FOSTERDRAP \$245 1710 BARNEDRAP(\$ 234) 1709 UAKTSOMT DRAP (\$ 239) 1708 DRAP (\$ 233) 1707 UAKTSOM LEGEMSBESKADIGELSE (\$ 237) 1706 GROV LEGEMSBESKADIGELSE. (\$ 231) 1705 LEGEMSBESKADIGELSE, SKYTEVÅPEN (\$ 229) 1704 LEGEMSBESKADIGELSE, KNIV (\$ 229) 1703 LEGEMSBESKADIGELSE (\$ 229) 1702 LEGEMSKRENKELSE UTFØRT AV POLITI 1701 LEGEMSFORNÆRMELSE (\$ 228,1.LEDD)
------	-------------------------------------	---

Vold	Trusler	1682 Trussel særs utsatte yrkesgr, oppl i grunn- og videregå utda 1681 Trussel mot særskilt utsatte yrkesgrupper, transportarbeider 1680 Trussel mot særskilt utsatte yrkesgrupper, helsepersonell 1679 Grove trusler, med kniv eller annen liknende redskap 1678 Grove trusler, med skytevåpen 1677 Grove trusler 1676 Trusler, med kniv eller annen liknende redskap 1675 Trusler, med skytevåpen 1674 Trusler 1609 TRUSLER, DIVERSE (\$227) 1605 BOMBETRUSSEL(\$227) 1604 TRUSLER, SKYTEVÅPEN (\$ 227) 1603 TRUSLER, KNIV (\$ 227) 1601 TRUSLER, DIVERSE (\$ 227)

		558 Trusler mot offentlig tjenestemann, annen tjenestemann 557 Trusler mot offentlig tjenestemann, politi
Sedelighet	Voldtekt	1455 Voldtekt forsøk 1454 Grov uaktsom voldtekt 1453 Grov voldtekt 1452 Voldtekt til samleie 1451 Voldtekt u. samleie 1423 GROVT UAKTSOM VOLDTEKT (\$ 192,4.LEDD) 1420 VOLDTEKT (\$ 192,2.LEDD) 1420 VOLDTEKT (\$ 192,3.LEDD) 1413 FORSØK PÅ VOLDTEKT (\$ 192,JFR.PAR 49) 1401 VOLDTEKT (\$ 192,1.LEDD) 1401 VOLDTEKT (\$ 192,1.OG 2.LEDD)
Sedelighet	Seksuell omgang og voldtekt av barn u/14 år	1463 Forsøk på voldtekt av barn under 14 år 1462 Grov voldtekt av barn under 14 år 1461 Voldtekt til samleie av barn under 14 år 1460 Voldtekt av barn under 14 år 1403 UTUKTIG OMGANG MED BARN U/10 ÅR (\$ 195) 1403 SEKSUELL OMGANG MED BARN U/10 ÅR (\$ 195) 1402 UTUKTIG OMGANG MED BARN U/14 ÅR (\$ 195) 1402 SEKSUELL OMGANG MED BARN U/14 ÅR (\$ 195)

Sedelighet	Seksuell omgang med barn 14-16 år og seksuell handling med barn under u/16 år	1468 Avtale om møte for å begå seksuelt overgrep 1467 Seksuelt krenkende atferd mv. overfor barn under 16 år 1466 Seksuell handling med barn under 16 år 1465 Grov seksuell omgang mv. med barn mellom 14 og 16 år 1464 Seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år 1429 Grooming - Bygge opp tillit for å utnytte barn seksuelt 1418 UTUKTIG HANDLING M.V MED BARN U/16 ÅR (\$ 212,2.LEDD) 1418 SEKSUELL HANDLING MM MED BARN U/16 ÅR (\$ 200,2.LEDD) 1404 UTUKTIG OMGANG MED BARN U/16 ÅR (\$ 196) 1404 SEKSUELL OMGANG MED BARN U/16 ÅR (\$ 196)
Sedelighet	Kjøp av seksuelle tjenester	1476 Kjøp av seksuelle tjenester fra voksne 1469 Kjøp av seksuelle tjenester fra mindreårige 1428 KJØP AV SEKSUELLE TJENESTER (\$202A) 1427 KJØP AV SEKSUELLE TJENESTER FRA PERSON UNDER 18 ÅR (\$203)
Annen	Menneskesmugling	9898 MENNESKESMUGLING 6157 Organisert menneskesmugling (\$47, 4. ledd) 6157 Organisert menneskesmugling 6151 MENNESKESMUGLING (\$ 47,3.LEDD) 6151 Menneskesmugling